

અર્ધાંગી -૨૦૧૨

अर्धांगी - २०१२

★ विशेषांक ★

(फेसबुकवरील 'अर्धांगी' या क्लोज्ड ग्रुप
प्रोफाईल तर्फे प्रकाशित)

संपादिका:- अलका असेरकर

मीना त्रिवेदी

सुनिता शिरूर

❖ कथा

स्मिता वैद्य

❖ लेख

निलेश कळसकर
मीना त्रिवेदी
अलका असेरकर
सुनिता शिरूर
स्मिता वैद्य
सुषमा आर्या
प्रिया प्रभुदेसाई
सुनिता शिरूर

❖ कविता

सुषमा, अलका, मीना
शशी, क्रांती, वृषाली

❖ पोस्ट

राजेंद्र गाडगीळ, धनंजय चितळे,
पवित्रा वराडकर, महेश पवार,
नितीन सावंत, श्रीकांत कुलकर्णी,
सुधांशु कुलकर्णी, अलका सिंह

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

❖संपादकीय❖

अलका असेरकर

फेसबुकवरील 'अर्धांगी' या ग्रुप क्लोज्ड प्रोफाईलचा हा पहिलाच जाहीर विशेषांक. तीन जानेवारीला सावित्रीबाईंची जयंती होती. त्याच दिवशी प्रकाशित करायचा होता. परंतु काही तांत्रिक कारणास्तव करता आले नाही. तरी या अंकात त्यांचा माहितीपर लेख घेतलेला आहे. जवळपास दिड-एक वर्षांपूर्वी ही प्रोफाईल सुरू करण्यात आली..स्त्री जाणीवा व्यक्त करण्याच्या हेतूने उघडलेल्या या प्रोफाईलमध्ये प्रथमपासूनच पुरुष सदस्यांना देखील सामावून घेण्यात आलेले आहे..कारण स्त्रियांच्या वेदना, जाणीवा, भावना या स्त्रियांना तर माहितच आहेत..परंतु त्या पुरुषांनाही कळाव्या..त्यावर त्यांनीही विचार करून त्याप्रमाणे बदलण्याची मानसिकता ठेवावी हा हेतू होता..परंतु 'अर्धांगी' म्हणजे पुरुषाची अर्धांगी असा यामागे उद्देश नसून समाजाचा अर्धा हिस्सा या अर्थाने हे नाव घेण्यात आलेले आहे. या पुरुषप्रधान समाजात स्त्रियांना अगदी बारीक-सारीक गोष्टीतही दुय्यम, अन्यायाचं स्थान कसं आहे हे नव्याने लक्षात घ्यावं...त्याचे दुष्परिणाम कसे आहेत हे कळावं, आज २१ व्या शतकात जेव्हा विज्ञानाची, ज्ञानाची क्षितीजं एवढी विस्तारलेली असतानाही भारतासारख्या देशात स्त्रियांवर आजही अत्याचार, बलात्कार, हुंडा बळी, स्त्री-भ्रूण हत्या, स्त्री-पुरुष जननदराचा असमतोलपणा या गोष्टींनी शीग गाठले आहे, त्यावर विचारमंथन व्हावं, त्या मंथनातून विचारप्रबोधन व्हावं, त्यातून प्रत्येकाने आपल्या सभोवतालच्या समाजात या विचारांचा प्रत्यक्ष-

अप्रत्यक्ष प्रसार करावा या प्रामाणिक हेतूने ही प्रोफाईल उघडण्यात आली.

आज फेसबुकसारखे सोशल नेटवर्कींगचे माध्यम हे किती प्रभावी आहे हे नव्याने सांगण्याची गरज नाही..प्रसार माध्यमे देखील फेसबुकवरील मतप्रवाहाची दखल घेऊ लागलीयत. अशावेळी या माध्यमाचा उपयोग केवळ मनोरंजन, टाईमपास, टिवल्याबावल्या याकरिताच करावा का...??. काही प्रामाणिक हेतूने समाजोपयोगी विषयांचा प्रसार जर याच्या साहाय्याने केला गेला तर त्यात वाईट ते काय..... ?

परंतु भारतासारख्या पारंपरिक, रुढीचुस्त विचारांच्या समाजात स्त्री-जाणीवा हा नेहमीच संवेदनशील विषय राहिलेला आहे...स्त्रियांच्या स्थितीविषयी बोलायचं तर अपरिहार्यपणे धर्म, रिती-रिवाज, रुढी-परंपरा, मान्यता, कुटुंबव्यवस्था, लग्नव्यवस्था यावर बोलावंच लागतं...कारण समाजवृक्षाची मुळं या गोष्टींमध्येच दडलेली असतात.. त्यामुळे या गोष्टींवर बोलण्यामागे हा हेतू असतो, की काळाप्रमाणे हे सारं सुसंगतपणे बदलण्याची गरज आहे..या बदलाला सामोरं जाण्याची गरज आहे.

ही प्रोफाईल पुरुषविरोधी नाही..तर पुरुषप्रधान समाजाच्या रचनेचे दोष दाखवून त्यावर प्रत्येकाने आपल्या परीने काही उपाय शोधण्याकरिता प्रवृत्त व्हावे याकरिता आहे. हजारो वर्षांपासून स्त्रियांबद्दल असलेले समज-गैरसमज, अवास्तव, अमानवीय अपेक्षा यांवर मनामनातले विचार बाहेर यावेत, ते दूर होऊन सत्याला सामोरं जावं हा हेतू आहे. स्त्री म्हणजे एकतर त्याग, समर्पण, प्रेम-वात्सल्य, करुणा इ.इ. ची देवी नाहीतर एकदम कुलटा अशा दोन टोकात विभागलेली नसून ती देखील पुरुषाप्रमाणेच प्रथम एक माणूस आहे..तिलाही ब-या-वाईट भावभावना आहेत..त्या व्यक्त करण्याचे, त्याप्रमाणे वागण्याचे पुरुषांप्रमाणेच तिलाही हक्क आहेत हा

विचार दृढ होऊन संस्कृतीचे रक्षण करण्याची जबाबदारी ही केवळ स्त्रियांची नसून पुरुषांसहीत सा-याच समाजाची आहे हे प्रत्येकाने समजून घ्यावे याकरिता ही धडपड आहे..कारण समाजाचा एक संपूर्ण अर्धा हिस्सा जर विविध स्तरांवर दुय्यम राहून, सामाजिक अन्यायाखाली दडपलेला असेल तर त्याचे दुष्परिणाम हे अत्यंत गंभीर राहणार हे साहजिकच आहे..आणि हे दुष्परिणाम आपण आण दिव वर्तमानपत्रांत, आपल्या सभोवताली पाहात असतो.

या प्रोफाईलतर्फे काही कृतीपूर्ण कार्यक्रम देखील छोट्या स्तरावर घेण्यात आले. त्यात तरुण मुलामुलींकरिता विवाहपूर्व समुपदेशन, लैंगिक शिक्षणाची माहिती, सदस्यांचा मेळावा इत्यादी कार्यक्रम देखील घेण्यात आले आहेत..हा म्हणजे खारीपेक्षाही छोटा वाटा आहे हे इथल्या सदस्यांना माहीत आहे. परंतु विचारांचं बी हे कुठे तरी रुजतंच..आणि त्याचा हळू-हळू वृक्ष होतो..यावर इथल्या संचालकांचा विश्वास आहे..

बदल हे घडतातच...घडत राहतात..परंतु हे बदल घडत असताना ते दिसत नसतात.जेव्हा ते पूर्णपणे होतात तेव्हा त्यातील धार निघून गेलेली असते... तसंच ते इतक्या सौम्यपणे आणि धीम्या गतीने होत असतात की त्यामुळे हे बदल घडताना जाणवत नसतात..आणि बदलाचा प्रयत्न करणा-या लोकांचे अस्तित्वही बहुतांशवेळा बेदखल राहते...हे इथल्या संचालकांना माहीत असल्यामुळे जे काही केलं जातंय त्यात वैयक्तिक स्वार्थ नाममात्रही नाही हे लक्षात घ्यावे..

या अंकामध्ये 'अर्धांगी'च्या प्रोफाईलवर तेथील सदस्यांकडून ज्या महत्वाच्या पोस्ट लिहील्या गेल्या, आणि त्यावर सदस्यांनी विविधांगाने आपली मतं मांडली होती अशा काही पोस्ट लेखांच्या स्वरूपात घेण्यात आल्या आहेत...तसेच काही कथा, कविता, लेख हे

नव्याने घेण्यात आले आहेत.

परंतु सर्वात महत्वाचं म्हणजे, हे लेखन करणारे सदस्य (संपादिकांसह) रुढार्थाने कवी-लेखक नाहीत तसेच 'स्त्रीवाद' या विषयातले तज्ज्ञही नाहीत तर सर्वसामान्य माणसे आहेत. हे या अंकाचं वैशिष्ट्य आहे. त्यामुळे त्यांच्या या लेखनाचं महत्त्व विशेष आहे. आजही त्यांना त्यांच्या अवती भवती आपल्या सर्वसामान्य नजरेतून स्त्रियांची जी स्थिती दिसतेय तीच त्यांनी आपल्या या लेखनातून मांडलीय. यातूनच आपल्याला आज २१ व्या शतकातही स्त्रियांची स्थिती अजून काय आहे हे सहजी समजू शकतेय...

हा अंक प्रामुख्याने प्रोफाईलवरील सदस्यांकरिताच असला तरी तो त्या सदस्यांच्या वैयक्तिक मित्रयादीत असणारी मित्रमंडळीही वाचू शकतात..वाचकांनी आपल्या प्रतिक्रिया ardhangi@ymail.com या ई-मेलवर जरूर कळवाव्या. तुमच्या प्रतिक्रियांची आम्ही उत्सुकतेने वाट पाहत आहोत.

विशेष आभार- हा आमचा अंकाचा पहिलाच प्रयत्न..तांत्रिक ज्ञान काहीच नसताना प्रयत्नपूर्वक प्रसिद्ध केलेला...या साठी फेसबुकवरील विशाखा मशानकर, शीतल पोटे, अनघा हिरे या माझ्या सख्यांनी मला मार्गदर्शन केले..त्यांना मी जेव्हाही याबाबतीत काही शंका विचारल्या तेव्हा प्रत्येकवेळी कोणतीही आनाकानी न करता, कंटाळा न करता त्यांनी मला फॉर्मेटिंग, एडीटींग, अपलोडींग इत्यादी बाबत माहिती आनंदाने आणि लगेच पुरवली...त्यांचे मी आभार मानते..

या अंकाकरिता ज्यांनी आपले लेखन दिले त्यांचेही मी आभार मानते अर्धांगीवरील सदस्य मित्र-मैत्रिणी यांचे कौतूक करावे तितके थोडे..खरंतर हा संवेदनशील विषय..तरी कोणत्याही प्रकारची वादावादी

न करता समंजसपणे तिथे चर्चा करणारे, नवीननवीन विषय मांडणारे
असे मित्र या ग्रुपला लाभलेत..त्यांचेही मी या अंकाच्या निमित्ताने
जाहीर आभार मानते...

पुन्हा एकदा आवर्जून सांगण्याची गोष्ट की या अंकातले बहुतेक लेखन
हे रुढार्थाने कवी-लेखक नसणा-या लोकांचे आहे...त्यामुळे ते त्यांच्या
सच्च्या जाणीवांतून, अनुभवांतून उतरलेले आहे...पण कदाचित ते रुढ
लेखन नियमांच्या चौकटीत बसणारे नसू शकेल...ते वाचकांनी समजून
घ्यावे...ही विनंती. वाचकांच्या प्रतिक्रियांची आम्ही वाट पाहत

[आहोत..ardhangi@ymail.com](mailto:ardhangi@ymail.com) वर.....

-अलका

(या अंकात समाविष्ट असलेल्या प्रत्येकच लेखाशी आणि त्यातील विचारांशी या प्रोफाइलचे
संचालक किंवा या अंकाचे संपादक सहमत असतीलच असे नाही)

यार समानसावका
सावित्रीबाई फुले

सावित्रीमाई ज्योतिराव फुले.

भारतातील स्त्री शिक्षणाची 'ज्ञानगंगोत्री' आणि
महात्मा ज्योतिराव फुले यांना 'सत्यशोधक' मार्गात
तेवढीच तोलामोलाची साथ देणाऱ्या
क्रांतिज्योती!

काटेरी अंथरुणावर जन्माला येऊन त्या अंथरुणाची

ज्यांना सवय होते ते सामान्य म्हणून जगतात पण बोचणाऱ्या
काट्यांची ज्यांना जाणीव होते आणि हक्काचं सुख मिळविण्याची
ज्यांच्यात हिम्मत असते ते असामान्य होतात. भारत नावाच्या
पुरुषप्रधान अडथळ्यातून वाट काढत प्रत्येक स्त्रीच्या जीवनाला
ज्ञानामृताचा आनंद देणाऱ्या सावित्रीमाई फुले या अशाच असामान्य
ज्ञानगंगोत्री होत. सातारा जिल्ह्यातील नायगाव या गावी सावित्रीमाईचा
जन्म झाला. आईचं नाव लक्ष्मीबाई तर गावचे पाटील असणाऱ्या
वडिलांचं नाव खंडोजी नेवसे पाटील. सावित्रीमाईच्या जन्मावेळी इंग्रज
सत्ता प्रस्थापित होऊ लागलेली. त्यामुळे वातावरण दबलेलं, लाचारीचं,
पारतंत्र्याचं होतं. पण तरीही बहुतांश समाजाला इंग्रजांची सवय
झालेली. याच वेळी सनातन्यांनीही उच्छाद मांडलेला. देव आणि
धर्माच्या नावाखाली वर्चस्व गाजविण्यासाठी तत्कालीन सवर्ण इतर
जातींचा छळ करत होते. हिंदू समाजात या काळात स्त्री म्हणजे
निव्वळ एक उपभोग्य वस्तू होती. तिला शिक्षणाचा अधिकार नव्हता,
एवढेच नव्हे तर ते पाप होते. ती काही मागू शकत नव्हती, तिला
'नाही' म्हणण्याचा अधिकार नव्हता. पुरुषांनी घालून दिलेल्या चाको-
यांमध्ये आयुष्यभर यंत्राप्रमाणे धावत राहायचे आणि झिजत जायचे
एवढंच त्यांच्या आयुष्याचं उद्दिष्ट होतं. एकूणच स्त्री स्वातंत्र्य
औषधालाही नसलेल्या समाजात व काळात सावित्रीबाईचा जन्म झाला.

पण बंधनांचा अर्थच ज्या वयात कळत नाही, त्या वयापासूनच त्यांनी आपल्या कार्याला त्यांच्याही नकळत सुरुवात केली. एका दुबळ्या मुलाचे फुल हिसकावून घेणाऱ्या धटिंगणाला त्यांनी अद्दल घडविली, तर पक्ष्यांची अंडी खाणा-या नागाला त्यांनी ठेचून मारलं. सनातन्यांच्या विरोधाला सामोरे जाण्याचीही तयारी त्यांनी तळमळीन आणि धाडसानं केली.

सावित्रीमाईच्या लग्नाच्या वेळी त्यांचं वय नऊ वर्षांचं होतं. म्हणजे त्या वेळच्या रूढीनुसार लग्नाला उशीरच! त्यांचे पती ज्योतिरावांचं वय तेरा वर्षांचं, म्हणजे तेही 'मोठेच'! लग्नाला उशीर(?) झालेलं हे जोडपं फाल्गुन वद्य ५, शके १७६५ (इ.स. १८४०) रोजी विवाहबद्ध झालं. सावित्रीचे सासरे गोविंदराव फुले हे मूळचे फुरसुंगीचे क्षीरसागर, परंतु पेशव्यांनी त्यांना पुण्यातील फुलबागेची जमीन बक्षीस दिली म्हणून ते पुण्याला येऊन राहिले व फुलांच्या व्यवसायावरून त्यांना फुले हे आडनाव मिळाले. सावित्रीमाईचे पती ज्योतिराव यांना लहानपणापासूनच मातृप्रेम लाभले नाही. त्यांची मावस बहीण सगुणा-आऊ यांनीच त्यांचा सांभाळ केलेला. सगुणाऊ एका इंग्रज अधिका-याच्या मुलाच्या दाई म्हणून काम करायच्या. त्यांना इंग्रजी कळायचं व बोलताही यायचं. त्यांनी आपल्या या ज्ञानाचा उपयोग ज्योतिरावांना प्रेरित करण्यासाठी केला. ज्योतिरावही शिक्षणाकडे आकर्षित झाले. सावित्रीमाईंना ख्रिश्चन मिशन-यांनी लग्नापूर्वी दिलेले एक पुस्तक त्या सासरी घेऊन आल्या होत्या. यावरून त्यांच्या मनात असलेले अक्षरांचे आकर्षणही दिसून येते.

एकूणच ज्ञानासाठी आतूर असलेले दोन तेजस्वी जीवनप्रवाह एक झाले होते. 'त्यांनी करेल ते पुण्य आणि आपण शिकलो की पाप' हा ज्योतिरावांनी वडिलांना विचारलेला प्रश्न सावित्रीला पतीच्या ध्येयाची

जाणीव देऊन गेला. 'सेठजी, टाकलं पाऊल मार्गं घेऊ नका. तुमी शिकावं असं मलाबी वाटतं'. या शब्दात त्यांनी पतीला ताकद दिली. ज्योतिरावांनाही एक नवा मार्ग सापडला. त्यांनी स्वतः शिकून सावित्रीमाईना शिकवलं. सगुणाऊ तर सोबत होतीच. दोघींनी रीतसर शिक्षण घेतलं आणि भारताच्या इतिहासातील एक अनन्यसाधारण घटना घडली.

१ मे, १८४७ रोजी सावित्रीमाईनी सगुणाऊला मागासांच्या वस्तीत एक शाळा काढून दिली. ही त्यांची पहिली शाळा. सगुणाऊ तेथे आनंदाने व उत्साहाने शिकवू लागल्या. पुढे भिडेंच्या वाड्यात शाळा सुरू झाल्यानंतर सगुणाऊंना त्या शाळेत बोलाविण्यात आले. ही पहिली शाळा मध्येच बंद पडली. त्या काळात लोक म्हणत जो शिकेल, त्याच्या सात पिढ्या नरकात जातील. त्यावर उपाय म्हणून त्यांना सांगण्यात आलं की गो-या साहेबानं एक शोध लावलाय की, जो शिकणार नाही त्याच्या चौदा पिढ्या नरकात जातील. नरकाच्या भीतीने का हाईना लोक शिक्षणाला होकार देऊ लागले.

दिनांक १ जानेवारी, १८४८ रोजी भिडे वाड्यात त्यांनी पहिली मुलींची शाळा काढली. ही अखंड हिंदुस्थानातली स्वदेशीय व्यक्तीने काढलेली पहिलीच मुलींची शाळा. सावित्रीमाई 'हेडमिस्ट्रेस' म्हणून काम पाहू लागल्या. त्या काळात पुण्यातील अन्य भागांतही २-३ मुलींच्या शाळा त्यांनी सुरू केल्या व काही काळ चालवल्या.

सुरुवातीला शाळेत सहा मुली होत्या, पण १८४८ साल संपेपर्यंत ही संख्या ४०-४५ पर्यंत जाऊन पोहोचली. या यशस्वी शाळेचे स्वागत सनातनी उच्च वर्णीयांनी धर्म बुडाला.... जग बुडणार.... कली आला.... अशा बोंबा मारून केले. सनातन्यांनी विरोध केला. अंगावर शेण फेकले. काही उन्मत्तांनी तर अंगावर हात टाकण्याची भाषा केली. पण

नकळत्या वयात नाग ठेचणा-या सावित्रीला माणसांची भीती वाटणं शक्य नव्हतं. अनेक संकटं पार करत हा ज्ञानप्रसाराचा प्रवास चालूच राहिला. घर सोडावं लागलं. सगुणाऊ सोडून गेली. अनेक आघात झाले. पण सावित्रीमाई डगमगल्या नाहीत.

शिक्षणाच्या प्रसारासाठी अन्य सामाजिक क्षेत्रांतही काम करणे गरजेचे आहे, स्त्रियांचा आत्मविश्वास वाढवणे गरजेचे आहे हे सावित्रीमाईंनी ओळखले. काही क्रूर रूढी परंपरांनाही त्यांनी आळा घातला.

लहानपणीच लग्न झालेल्या अनेक मुली वयाच्या बारा-तेराव्या वर्षी विधवा व्हायच्या. पतीच्या निधनानंतर एकतर त्यांना सती जावे लागे किंवा मग त्यांचे केशवपन केले जाई. त्यांना कुरूप बनविले जाई.

विरोधाचा अधिकार नसलेल्या या विधवा मग कुणातरी नराधमाच्या शिकार बनत. गरोदर विधवा म्हणून समाज छळ करणार, जन्माला येणा-या मुलाला यातनांशिवाय काहीच मिळणार नाही अशा विचारांनी या विधवा आत्महत्या करत किंवा भ्रूणहत्या करत. ज्योतिरावांनी या समस्येवर उपाय म्हणून बालहत्या प्रतिबंधक गृह सुरू केले.

सावित्रीमाईंनी ते समर्थपणे चालवले. गृहातील सर्व अनाथ बालकांना सावित्रीमाई आपलीच मुले मानत. याच ठिकाणी जन्मलेल्या काशीबाई या ब्राह्मण विधवेचे मूल त्यांनी दत्तक घेतले.

केशवपन बंद करण्यासाठी नाभिक समाजातील लोकांचे प्रबोधन करणे व त्यांचा संप घडवून आणणे, पुनर्विवाहाचा कायदा व्हावा यासाठी प्रयत्न करणे अशी अनेक कामे सावित्रीमाईंच्या कल्पकतेने पार पाडली. एस. टी. कंडक्टरपासून ते अंतराळ यात्रीपर्यंत आत्मविश्वासानं वाटचाल करणाऱ्या स्त्रीशक्तीच्या आजच्या बहुतांशी सुखावह झालेल्या जगण्यामागे सावित्रीमाईंच्या त्यागाचा इतिहास आहे. वाईट ते टाकून देऊन प्रत्येक सजीवाला जगण्याचा अधिकार मिळावा ही सज्जनांची

धडपड असते. त्यासाठी स्वतःच्या घराची, आयुष्याची पडझड झाली तरी त्यांना त्याची तमा नसते. ज्योती-सावित्री हे याच न्यायानं समाजाच्या कल्याणासाठी स्वतःच्या सुखाचा त्याग करून अखंड धडपडत राहिले.

सत्यशोधक समाजाच्या कार्यातही सावित्रीमाईंचा मोठा सहभाग असे. महात्मा फुले यांच्या निधनानंतरही (१८९०) सावित्रीमाईंनी सत्यशोधक समाजाच्या कार्याची धुरा वाहिली. आपल्या विचारांचा प्रसार त्यांनी आपल्या साहित्याच्या माध्यमातूनही केला. 'काव्यफुले' व 'बावनकशी सुबोध रत्नाकर' हे काव्यसंग्रह त्यांनी लिहिले. पुढील काळात त्यांची भाषणेही प्रकाशित करण्यात आली.

इ.स. १८९६ च्या दुष्काळात माणूसकी विसरून एकमेकाला ओरबाडण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या समाजाला सावित्रीमाईंनी सत्कार्याचा आदर्श घालून दिला. पोटासाठी शरीर विक्रय करणाऱ्या बाया-बापड्यांना दुष्टांच्या तावडीतून सोडवून त्यांनी त्यांना सत्यशोधक कुटुंबांत आश्रयास पाठविले. त्यांच्या कार्याला हातभार म्हणून पंडिता रमाबाई, गायकवाड सरकार अशा लोकांनी मदतीचा हात पुढे केला.

इ.स. १८९६-९७ च्या दरम्यान पुणे व परिसरात प्लेगने धुमाकूळ घातला. कुणालाच माहिती नसणारा हा जीवघेणा आजार अनेकांचे जीव घेऊ लागला. हा रोग संसर्गजन्य आहे हे कळल्यावर इंग्रज सरकारने एक नवीनच उपाय शोधला. रोगी दिसला की, त्याला जबरदस्तीने उचलून नेले जाई व नंतर तो कधीच परत येत नसे. तो मेला की त्याला मारले गेले, काहीच कळत नसे.

लोकांचे हे हाल सावित्रीमाईंना सहन झाले नाहीत. त्यांनी प्लेगपीडीतांसाठी ससाणे यांच्या माळावर (पुणे शहराजवळ) हॉस्पिटल सुरू केले. त्या स्वतः रोग्यांना धीर देऊ लागल्या. त्यांच्या घरी जाऊन

त्यांना भेटू लागल्या. कुटुंबीयांना आधार देऊ लागल्या.

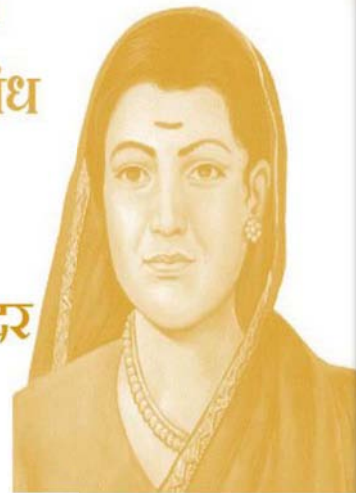
भारतीय स्त्रिला तिच्या अस्तित्वाची, सामर्थ्याची जाणीव देणाऱ्या, धगधगत्या चितेवर जिवंत स्त्रीचा देह जाळून टाकणाऱ्या समाजाला मानवतेचा मंत्र सांगणा-या, अक्षरांच्या साथीने स्वातंत्र्याच्या सूर्याला माथ्यावर कोरणा-या, महात्मा ज्योतिरावांसारख्या महान सुधारकाचा आधार होणा-या या माउलीस प्लेगच्या रोग्यांची सेवा करताना स्वतःच्या आयुष्याची फिकीर नव्हती. इतरांच्या जीवनज्योतींना हातांचा आडोसा धरताना सावित्रीमाईच्या स्वतःच्या हातांना लागलेली धग त्यांना जाणवली नाही. सावित्रीमाईना प्लेग झाला. असामान्य जीवन जगणारी ही ज्ञानगंगोत्री अखेर सामान्यांच्या प्रवाहात त्यांच्यासारखीच होऊन, त्यांच्यासाठीच विलीन झाली.

- निलेश भास्कर कळसकर , जळगाव (महाराष्ट्र, भारत)

(भ्रमनध्वनी-८१४९२००९१०)

प्रत्येक बापाने आपल्या मुलीला
बाहेर एकटीला फिरण्यास प्रतिबंध
घालण्यापेक्षा...

आपल्या मुलालाच 'स्त्री' चा आदर
करायला शिकवा ते जास्त
फायदेशीर ठरेल !!

सुषमा आर्या - " डोंगरची मैना"

माझ्या नजरेतून, माझ्या भागातील, मी पाहिलेला कोकण.....

"कोकणची माणसं साधीभोळी"

हे गाण्यातील शब्द ऐकले कि वाटतं खरंच इतकी साधीभोळी आहेत का ती?
सुट्टीमध्ये किंवा सण-समारंभासाठी गावी येणं-
जाण होत असतं. कोकण सर्वांना भुरळ घालतो. घाट- द-या,
जिकडे तिकडे पसरलेली हिरवीगार भाताची शेतं
आणि वळणं घेत जाणारी कोकण रेल्वे. प्रथम दर्शनी सगळं छान वाटतं. प
ण मला नेहमी त्या हवेत दबका हुंदका, काहीसा घुसमटलेला श्वास,
बेचैन करणारी अस्वस्थता जाणवते.

कोकणात तुम्हाला क्वचितच पोट सुटलेली किंवा स्थूल बाई
दिसेल. अगदी कुल्यापर्यंत वर नेसलेली साडी,
अंगावरची हाडं मोजून घ्यावी जशी. कारण घरातील कामाव्यतिरिक्त ती
पुरुषाच्या बरोबरीने बाहेरची, शेतातील कामंही करते मला तर ती
पुरुषापेक्षा बलवान वाटते. आपल्यावर अन्याय होतोय याची
पुसटशीही जाणीव नसलेली, घरातील कर्त्या पुरुषाच्या आवाजाने
घुमणा-या घरात तिचा दबका आवाज कोणाला ऐकू जाणार? असे
असंख्य दबलेले हुंदके आणि गुदमरलेले श्वास मी वर्षानुवर्ष पाहत आलेय.
त्यावर एक पुस्तकच निघेल...

मुलं होत नाही म्हणून उतारवयात रामभाऊंनी त्यांच्यापेक्षा
वयाने निम्म्या आणि कमबुद्धी असलेल्या मुलीशी दुसरं लग्न केलं.
कमबुद्धी असल्यामुळे मासिक पाळी आलेलीही तिला समजत
नसे. पुढे दोन मुली झाल्यानंतरही ती टवटवीत दिसायची. पण नव-याने
फक्त मुलं होण्यासाठी जवळ घेतलं आणि नंतर कधीच जवळ फिरकूही
दिलं नसल्यामुळे प्रत्येक पुरुषांकडे हपापल्या नजरेने पहायची. रग्गड
मार खाऊनही आपल्या मनाचं करायची. बंडखोर-- हिला कमबुद्धी कोण
म्हणेल?

नव-यानंतर एका मुलाला गावी ठेवून दुस-या मुलाला आपल्या सोबत
मुंबईत घरकामासाठी राहिलेल्या निर्मलाकाकू. त्याच्यामागे स्वतःच्या
पायावर उभा राहून गावाला घर बांधलं आणि मोठ्या मुलाचं लग्न करून
दिलं. पण त्यांच्या मुंबईत असलेल्या अविवाहित घरमालकाबरोबर
त्यांचं नाव जोडून त्यांच्यावर चिखल फेकणारा गाव. यामुळे संतप्त
झालेल्या निर्मलाकाकू..

नवरा कामानिमित्त मुंबईतच

स्थायिक झाला. त्याला बायकोचं काही घेणं देणं नसायचं. अशातच सास-
यापासून दिवस गेलेल्या सावित्रीकाकू. त्यावेळी खुद्द सासूने मध्यस्थी
करून सून आणि मुलामध्ये दिलजमाई करवली आणि सुनेला
मुलाबरोबर मुंबईला रवाना केलं. पण काहीच दिवसात रस्ता
ओलांडताना सावित्रीकाकू अपघातात वारल्या, कशा काय?, हे एक
न उलगडलेलं कोडंच आहे.

स्वतःच्या चुलतभावापासून दिवस गेलेली बाया. पोट वर येईपर्यंत कोणाला
कळलंच नाही म्हणे. पुढे ते मुल जन्मल्यानंतर लगेच वारलं. कोणी
म्हणतं मारलं.

पहिली बायको मुलं मोठी झाल्यानंतर वारली. पुढे आईच्या आग्रहाखातर पुनर्विवाह केला. पण दुस-या बायको गरोदर राहिल्यानंतर तिला गर्भपात करायला सांगून पुन्हा कधीही मुल होऊ न देण्याची ताकीद दिली. स्वतःच्या मुलासाठी आसुसलेल्या राधाकाकुंना सतत सावत्र मुलांच्या तिरस्काराचाच सामना करावा लागला.

मला अजूनही आठवतं, गावाकडील काका एकदा म्हणाले, "अगं, तुम्ही शहरातील मुली तरी जास्त सुरक्षित आहात. इथे मुलगी रानात गेली, पाणी भरायला विहिरीवर गेली आणि कोणी फसवली किंवा ती कोणाचा हात धरून गेली, तर... ह्या भीतीमध्ये वावरण्यापेक्षा आम्ही त्यांचं लवकर लग्न उरकून टाकतो". लग्नाच्या दिवशी पाटावर उभी राहीपर्यंत पाणी भरणाऱ्या नवरीला लग्नाच्या दिवशीही आराम नसतो. त्यांच्या करपलेल्या चेह-यावरचं आसू आणि हसू कोणाला कधी कळलंच नसेल का? आजी-आजोबांना मी कधीच एकत्र बसून हसताना- बोलताना पाहिलं नाही. ह्यांना मुलं कशी झाली असतील हा प्रश्न त्यावेळी मला पडायचा.

अशा असंख्य हुंदक्यांमध्ये आणि घुसमटलेल्या श्वासांमध्ये कोणी मोकळा श्वास कसा घेऊ शकेल?????...

सर्वसामान्य स्त्रिचे समाजातील स्थान
सर्वसामान्यांच्या नजरेतून तपासणे म्हणजेच
'अर्धांगी' क्लोज्ड ग्रुप प्रोफाईल.....

प्रिया प्रभुदेसाई

बलात्काराच्या निषेधार्थ दिल्ली दणाणली आहे...राज्यकर्त्यांच्या तोंडाला एका सामान्य मुलीने फेस आणला आहे...तसे पाहायला गेले तर ही दामिनी मला नशीबवान वाटते..निदान तिच्या वेदनेने तरी सरकारला जाग आली असावी. हा काय पहिला बलात्कार आहे? जेसिका लाल, प्रियदर्शिनी मत्तु, बिजल जोशी ह्यांच्या केसेसने सरकारचा नाकर्तेपणा लोकांच्या समोर आला होता. तेव्हाही मोर्चे निघाले होते. फाशीची शिक्षा दिलीच पाहिजे असा सूर लागला होता....या सर्व cases शहरी मुलीवर झालेल्या गुन्ह्यांच्या होत्या . सर्व सुशिक्षित , मध्यम वर्गीय....सर्व गुन्हेगार वरच्या वर्गातले...पण लोकांच्या दबावाने निर्णय मनासारखा लागलाही होताआणि परत त्याचीच पुनरावृत्ती ...हे कुठे आणि किती मुलींचा बळी घेवून थांबणार आहे? इथे मोर्चे चालले आहेत...आणि दुप्पट वेगाने नवीन गुन्हे घडत आहेत....शिक्षा हे या प्रश्नाचे उत्तर आहे का?

मुळात बलात्कार का गुन्हा असा आहे, की त्या गुन्ह्याची शिक्षा ती मुलगी भोगते....एक, दोन वर्षे नाही तर आयुष्य भर...आताही या मुलीचे नाव उघडे केले नाही ...कारण तिला समाजात त्रास होईल हे उघड आहे...त्यातच तर समस्या दडली आहे .खरेतर समाजाची अशी दहशत हवी , की त्या गुन्हेगारांची नावे उघडी करायला पोलिसांना भीती

वाटावी....पण पुरुषांचा बलात्कारही पुरुषार्थ म्हणून गाजला जातो...आपल्या कडे साधी मेडीकल तपासणी कशी व्हावी याचे डॉक्टरना ज्ञान नाही...तशी सोयही रुग्णालयात नाही....अजूनही बोंटांनी virginity ची तपासणी केली जाते ..ही पद्धतच अमानुष आहेत्याचा उपयोग victim च्या विरुद्ध केला जातो ही वस्तुस्थिती आहे ...पण त्यात बदल नाही. स्वतः police सल्ला देतात , मुलीचे आयुष्य जायचे आहे ...कशाला तिचे नाव खराब करतात...? त्यामुळे अर्ध्याहून जास्त cases दाबल्या जातात आणि नंतर उरलेली अब्रू court मध्ये वकील काढतात....कोण काढणार तोंडातून ब्र ?

मुलीच्या जन्मापासूनच या बलात्काराला सुरुवात होते...आधी मुलगा पाहिजे म्हणून तिचा बळी घेवून..आणि त्यात जर ती जगलीच तर discrimination घर घरातून होते ...अगदी शहरातही....आणि सुशिक्षित घरातही....आमच्यात मुंज करतात....शिक्षणाची सुरुवात करतानाचा विधी....आज जर मुली सर्वच क्षेत्रात पहिला number घेत असतील तर मुंजी मुलींच्याही नकोत? मुंजी कराव्या की नाही हा प्रश्न नाही, पण हा सूक्ष्म भेद धर्मात का? विवाहात 'कन्यादान' हा खरे किती सुरेख शब्द आहे....दाता हा सर्वार्थाने मोठा , आणि दान हे पूजनीय असते ...मग वधूपित्याची मान खाली का? म्हणजे जिथे धर्माने स्त्रीला गौरवले आहे तिथेहि आपण आपल्याला हवा तसा धर्म वळवला आहे...माझे वडील म्हणायचे . मी जावयाचे पाय धुणार नाही...मला नाही आवडत....माझी आई म्हणाली होती...असे कसे...तुम्ही नाही आबांकडून धुवून घेतलेत.....;) हे तर दुर्दैव आहे...जर पाय धुवायचे नसतील तर त्याची सुरुवात स्वतापासून नको? आणि जिथे आजही हे विधी, शास्त्र म्हणून ,समाजात सुरु असतील , तर स्त्रियांना समान दर्जा कसा मिळणार? पूर्वी विधवा झाल्यावर मुली सती जायच्या . ते पुण्य तिच्या नव-याला

मिळावे म्हणून...मजा बघा, एक जिवंत स्त्री जळून जाते आहे , पतिव्रता म्हणून तिचा गौरव होतो आहे...पण त्याचा उपयोग तिच्या नव-याला परलोकात होणार आहे...आज जो 'काक स्पर्श' नावाचा वेडगळ सिनेमा आला होता त्याची कथा या समजुतीत आहे...स्त्री ही कोणाची तरी मालमत्ता आहे , तिची योनिशुचीताही तिच्या नव-यासाठी आहे...ते शील तिने आपल्या कुटुंबाच्या अब्रूसाठी जपायचे आहे....जर तीच एक व्यक्ती म्हणून स्वतंत्र नाही, तर तिच्याकडे पाहण्याची वृत्ती निकोप कशी असू शकते...?

मी आधीही लिहिले आहे...जसे नाक , डोळे ,डोके तसाच एक अवयव आहे योनी ...आणि जर दुर्दैवाने बलात्कारामुळे त्याचा -हास झाला असेल तर त्याचा संबंध पवित्रतेशी जोडू नये...सर्व अवयव तसाच तो एक....याचा अर्थ virginity महत्वाची नाही , बायकांनी स्वैराचाराने वागावे असा कृपया कोणी काढू नये...ती जपावी, पण स्वतःसाठी...ती काही वस्तू नाही, होणा-या नव-यासाठी आणि प्रतिष्ठेसाठी जपायला....यामुळे नव-यावर, वडिलांवर जरी सूड उगवायचा असेल तरी सोपे target ते स्त्री...बलात्कार sex पूर्तीसाठी होतात असे नाही...त्याचा मूळ उद्देश असतो ती humiliation स्त्रिला आणि पर्यायाने तिच्या नातलागांना आयुष्यातून उठवणे....जर बलात्कारीला अपवित्र समजून त्यावर , त्याच्या लोकांवर बहिष्कार घातला गेला ,आणि त्या स्त्रिला तिचा सर्व सन्मान , dignity परत मिळाली तरच ह्याला थोडा तरी आळा बसेल.

तिचे rehabilitation हा प्रमुख मुद्दा असला पाहिजे...असे म्हणतात, की समाजाचे तोंड कोण बंद करणार? कायदा करू शकतो...तिची अवहेलना करण्याचा कोणी प्रयत्न केला तर शिक्षा होऊ शकते अशी तजवीज करा ना ...आज जाती वरून शिव्या देणे हा कायद्याने गुन्हा आहे...हुंडा घेणे

हा गुन्हा आहे...ते थांबले आहे असे नाही मला म्हणायचे पण कमी तरी नक्की झाले आहे....अशा बलात्कारी व्यक्तीसाठी वकिलांनी उभे राहू नये....एक समाज म्हणून आणि माणूस म्हणून आपण त्या मुलीचे देणे लागतो ना? जर कानाकोप-यातून या बलात्कारी पुरुषाला मिळणारा पाठींबा थांबेल ,तर पहाट होईल...

❖कविता❖

प्रत्येकजण असतो हिणवला गेलेला कर्ण
आणि बाणांच्या शय्येवरील भीष्म
भांबावलेला अर्जुन, अन् पाय घसरलेला धर्म
चक्रव्यूहात फसलेला अभिमन्यू
डोळ्यावर पट्टी बांधलेला धृतराष्ट्र
मोहात जीव गमावलेला पंडू
अन् ओशाळवाणा अश्वत्थामा
प्रत्येकजण.....!!

पण प्रत्येक स्त्री असते फक्त द्रौपदी
Just to be blamed for each Mahabharat.....!!

-अलका असेरकर

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

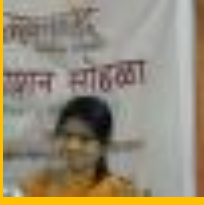
शशी डंभारे

प्रिय सखीस,

" तू तुझा वेग आवरायला हवा
 राग आवरायला हवा
 स्वप्न आवरायला हवीत,
 भावना तर आवरायलाच हव्यात...
 आकाश आवरायला हवं
 पृथ्वी ही आवरायला हवी
 रोमांच आवरायला हवेत
 आणि मोरपिसंही....
 खरं तर हे तुलाच कळायलं हवं
 तुझं तुलाच समजायला हवं.....
 सखे, जंगलतोड करुन नी,
 जंगलातले टिपून सगळे लांडगे
 मारल्याने
 तू वाचशील हा भ्रमच,
 आणि तसंहीअसं शोधणं,
 टिपणं...
 अशक्य.
 म्हणून हा एक सोपा मार्ग
,तुला वाचवण्याचा, पर्यायाने
 मलाही
 म्हणून
 नाद आवर सखे ,
 तुझा युगांपासूनचा हा वाद आवर
 छंद आवर...तुझे स्पंद आवर

रंग आवर
 सखे, तुझे अंग आवर...
 स्पर्श-हर्ष, साज-आवाज
 रोमांच-मोरपीसं
 वेग - आवेग,
 राग- अनुराग
 एकंदरीत तुझी पृथ्वी आणि आकाश
 सगळंच आवर, आवरुन घे जगण
 ...
 आणि उरलेल मग जग ना
 मजेत.....
 नाहीं कोण म्हणतो
 कारण तू आवरलं नाहीस
 स्वता:लाच ,
 नी शतकांचे मौन तोडून आलीस
 बाहेर
 आणि मारलीस अशा जगण्यावर
 लाथ,
 तर या जंगलात जन्म घेणार आहे
 प्रचंड वडवानल...लवकरच,
 नी या समस्त पृथ्वीचा नी
 आकाशाचा
 निश्चित आहे विनाश.....
 मग लांडगेच काय, माझ्या सकट
 पुरुष ब्रीद मिरवणारया
 एकाही वंशाचा प्राणी वाचणार नाही
!
 हे माहित आहे मला ...माझ्या
 सारख्या अनेकांना

आम्ही लांडग्यांना नाहीं आवरू
शकलो
म्हणून तुलाच एक विनंती!"
आवरशील ना?
तुझाच,..... सखा .

क्रांति साडेकर

नारी केवळ.....

नारी माता, भगिनी, कन्या, सखी,
सहचरी काही नसते
कलियुग म्हणते, "खुशाल भोगा, नारी
केवळ मादी असते!

अस्थी-मांसाची पुतळी ती, तिला
कशाच्या भाव-भावना?
तिच्या प्राक्तनी फक्त सोसणे अथक
कष्ट अन् नरकयातना
खुशाल चेचा, झोडा, तुडवा, वहाण
कायम पायी असते

असुरांचे मर्दन करणारी पुरुषार्थाची
बटीक झाली
कुठली देवी, अंबा, दुर्गा, रणचंडी अन्
कुठली काली?
नारीशक्ती केवळ नारे, स्त्री ही
अगतिक दासी असते

विचार कसला? विवेक कुठला? भय
कसले? पुरुषार्थ गाजवा
इतके अत्याचार करा की असुरांचीही
कुळे लाजवा
नारीचा सन्मान कशाला? ती
जन्माची व्याधी असते"

उघड दार अन् ऊठ चंडिके,
कलिनिर्दालन तुझ्याच हाती
भोग-त्याग विसरून शस्त्र घे, कुचल
वासनांदांच्या जाती
उभ्या जगाला दाखव, नारी
प्रलयाहुनही भारी असते

-क्रांति

❖ लघुकथा ❖

लेखिका - स्मिता वैद्य

पहाटेचे साडेपाच वाजले होते. हवेत आल्हाददायक गारवा होता. रेवाने चहा ठेवला आणि एफ एम रेडिओ चालू केला. लता आर्त आवाजात गात होती...'पुष्पात गंध जैसा..गीतात भाव तैसा..अद्वैत प्रीतीचे हे मम जीवनी असावे...प्रतिमा उरी धरोनी..मी प्रीती गीत गावे'..

तिने आदित्यकडे पहिले. त्याची चुळबुळ सुरु झाली होती. आदि तिला मनापासून आवडत होता. कॉलेजमध्ये असतानाचे त्यांचे प्रेम जमले. घरच्यांचा फारसा विरोध न होता त्यांचे लग्न झाले. मधुराच्या रूपाने त्यांच्या संसारवेलीवर एक छानसे फुल ही उगवले. आदि हुशार, महत्वाकांक्षी होता..तशीच रेवा ही..... प्रामाणिक, आपले काम चोख करणारी, चटपटीत. शिवाय घर ही तिने छान, नीट-नेटके ठेवले होते. तिच्या मैत्रिणीही तिचा हेवा करीत तर काहीजणींना थोडासा मत्सर वाटत असे.

आदि उठला होता. तिने त्याला चहा दिला. तिने मधुरालाही उठवले. मधुराची शाळा जवळच होती. ती चालतच जात असे. मधुराला तिने डबा देऊन शाळेत पाठविले. एकीकडे तिची कामे चालू होती. आदीही तिला मदत करत असे. अंथरुणे आवरणे, झाडांना पाणी घालणे, कपडे वाळत घालणे, मधुराला शाळेसाठी तयार करणे इत्यादी कामे आदित्य करत असे..तोपर्यंत ती तिघांसाठी नाश्ता आणि भाजी पोळीचा डबा बनवत असे. आदित्य याही कामात तिला लागेल ती मदत करत असे. पण तिच्या आधी ७-३० लाच तो ऑफिसला जात

असे. दोघांचीही कामे नेहमीप्रमाणे चालू होती. एकीकडे त्यांच्या गप्पा चालू होत्या. आदि ऑफिस मधले त्याचे काम कसे महत्वाचे आहे ते सांगत होता. त्यासाठी त्याने नेहमी वेळेवर जाणे कसे गरजेचे हे ही सांगत होता. त्याने एकदम चेष्टेच्या सुरात रेवाला म्हटले, "तुमच्याकडे बरे आहे..थोडाफार उशीर झाला तरी चालतो." रेवा पटकन म्हणाली, "नाही हं आदि..मला उशीर केलेला अजिबात आवडत नाही." "अरे हो..तू ही ऑफिसर आहेस नाही का?" असे म्हणून आदि जोरात हसला. रेवाला त्याची चेष्टा खूपच झांबली होती. पण संयमित आवाजात ती म्हणाली..आदि..आमच्याकडे कुणीच उशिरा आलेला चालत नाही." ओके बाबा...रागावू नको..गम्मत केली.." असे म्हणून आदिने तिच्या कमरेला मागून मिठी मारली आणि आपला गाल तिच्या गालाजवळ नेला. "चल बाय..संध्याकाळी बोलू." असे म्हणून आदि गेला सुद्धा.

खरतर आदिने केलेल्या उपेक्षेने ती मनोमन दुखावली होती. ती त्याला खरमरीत उत्तर देणार होती. पण कामाची घाई होती..तिलाही आटोपून निघायचे होते..त्यातच वैशू उशिरा आली होती. ८-१५ ची लेडीज स्पेशल मिळेल कि नाही याच विचारात ती होती.आता वैशुलाच कुलूप घालायला सांगायचे असे तिने ठरवले.

वैशू गेली चार वर्षे तिच्याकडे कामाला होती. सावळा वर्ण, उंच शेलाटा बांधा, पाठीवर केसांचा लांब शेपटा, दिसायला नीटस अशी वैशू कामात हि नीट नेटकी होती. ती केर काढणे, लादी पुसणे आणि भांडी घासणे हि कामे करत होती. शिवाय तिला अनेक बारीक सारीक कामात मदत करत असे. साध्या सरळ स्वभावाची, प्रामाणिक, विश्वासू आणि कामातील नीट नेटकेपणा यामुळे रेवाचे आणि वैशुचे छान जमले होते. वैशुची मुलगी मधुरापेक्षा थोडी मोठी. महानगरपालिकेच्या शाळेत जात असे. चुणचुणीत, हुशार! वैशुने मोठ्या हौसेने तिचे नाव ऐश्वर्या

ठेवले होते.लाडाने ती तिला आशु म्हणत असे. ती ही बरेच वेळा तिच्या आई बरोबर येत असे. तेव्हा रेवा तिला काहीना काही खाऊ देत असे. शिवाय एरवी दिवाळीला वैशू बरोबरच तिलाही कपडे, फटाके देत असे.

"वैशू..का ग उशीर आज?? आता तुलाच कुलूप घालायला लागेल बघ. टेबलवर तुझ्यासाठी नाश्ता ठेवलाय तो खाऊन घे.काम आवर आणि जोश्यांकडे चावी दे. मी निघते आता. पटकन रिक्शा मिळाली तर पोचेन मी वेळेवर." असे म्हणून रेवा बाहेर पडली.

परंतु दुस-या दिवशी सुद्धा वैशू उशिराच आली. न बोलता कामाला लागली. रेवाही ऑफिसला जाण्याच्या घाईत होती. पण हल्ली वैशुचे काहीतरी बिनसले होते. ती गप्प गप्पच असायची. एरवी हसत खेळत काही ना काही बोलणारी तिची मुलगी ही गुपचूप बसून असायची.

आज शनिवार..रेवाला सुट्टी होती. तिने वैशुशी बोलायचे ठरवले." का ग वैशू? बोलत का नाहीस हल्ली? गप्प गप्प असतेस. कामात ही नीट लक्ष नाही तुझं. काही झालंय का?" रेवाने विचारले. "नाही ताई. अशीच जरा तब्बेत बरी नाही." वैशुने सांगितले. " अगं मग काही औषध घेतलंस कि नाही? असं अंगावर नको ग काढूस." असे म्हणून रेवा कामाला लागली. पण वैशू गप्प ती गप्पच. रेवाने विचार केला असेल काही अडचण. मधून मधून ती वैशुला बोलतं करायचा प्रयत्न करत होती. पण वैशू जेवढ्यास तेवढे उत्तर देत होती. एकदा तिने वैशुला विचारले देखील," पैशाची काही अडचण असेल तर सांग बरं!" त्यावरही वैशू गप्पच. रेवाने पुन्हा एकदा वैशुला छेडले. तेव्हा वैशू सांगू लागली.."नवरा हल्ली खूप दारू पिऊ लागला आहे. दिवसचे दिवस घरी येत नाही. आला तरी आपल्याच नादात असतो.

काम पण नीट करत नाही. ह्या पोरीला पण फार हिडीस-फिडीस करू लागला आहे. बारीकशा कारणाने भांडण करतो." अगं मग खडसावून विचार ना त्याला..कसं ग सहन करता तुम्ही? तूही एवढं काम करतेस." रेवा तिला म्हणाली." जाऊ दे ना ताई..किती भांडणार त्याच्याशी." असं म्हणून वैशू तिच्या कामाला लागली.

आज मधुराचा वाढदिवस. रेवाचे सासू-सासरे आले होते. संध्याकाळी रेवाचे मित्र-मैत्रिणी येणार होते. पाव-भाजी, गुलाब जाम असा मेनू रेवाने ठरवला होता.केक कापायचा होता. तिने आज सुट्टी घेतली होती. सकाळी बराच वेळ झाला तरी वैशू आलीच नाही. उशिरा येईल म्हणून रेवाने बराच वेळ वाट पहिली.पण वैशू आलीच नाही. तिने आणि आदित्यने सर्व काही निभावून नेले. सासूबाईही होत्याच मदतीला. दुस-या दिवशी पण वैशू आली नाही. "हल्ली वैशुला काय झाले आहे! नीट बोलत नाही. काही सांगत नाही." रेवाच्या मनात विचार आला. तब्बेत बरी नसेल असे म्हणून रेवा आपल्या कामाला लागली. पण मनात सारखा तिचा विचार येत होता.

दोन दिवसांनी वैशू आली. नेहमीप्रमाणे काम झाले. हल्ली ती कमीच बोलत असे. दांड्या ही हल्ली वाढल्या होत्या. एक दिवस तर रेवा चिडलीच तिच्यावर. तरीही काही न बोलता सगळे ऐकून घेतले. कामाला येत होती पण कामात तिचे लक्ष नव्हते. मुलीवर ही सारखी करवादत होती. रेवा ही आपल्या कामात गुंतून गेली.

बरेच दिवस गेले. एक दिवस वैशू आलीच नाही. दुसर्या दिवशी वाट बघितली, तिस-या दिवशी पण नाही आली. चौथ्या दिवशी आली. रविवार होता. रेवा तिच्याशी बोलायला तिच्याकडे वळली. पहिले तर वैशुचे डोळे सुजलेले. चेहरा ही सुजलेला.गाल काळा-निळा झालेला. मुलगी बरोबर आलेली. तीही घाबरलेली, भेदरलेली. "वैशू.." रेवाने तिला

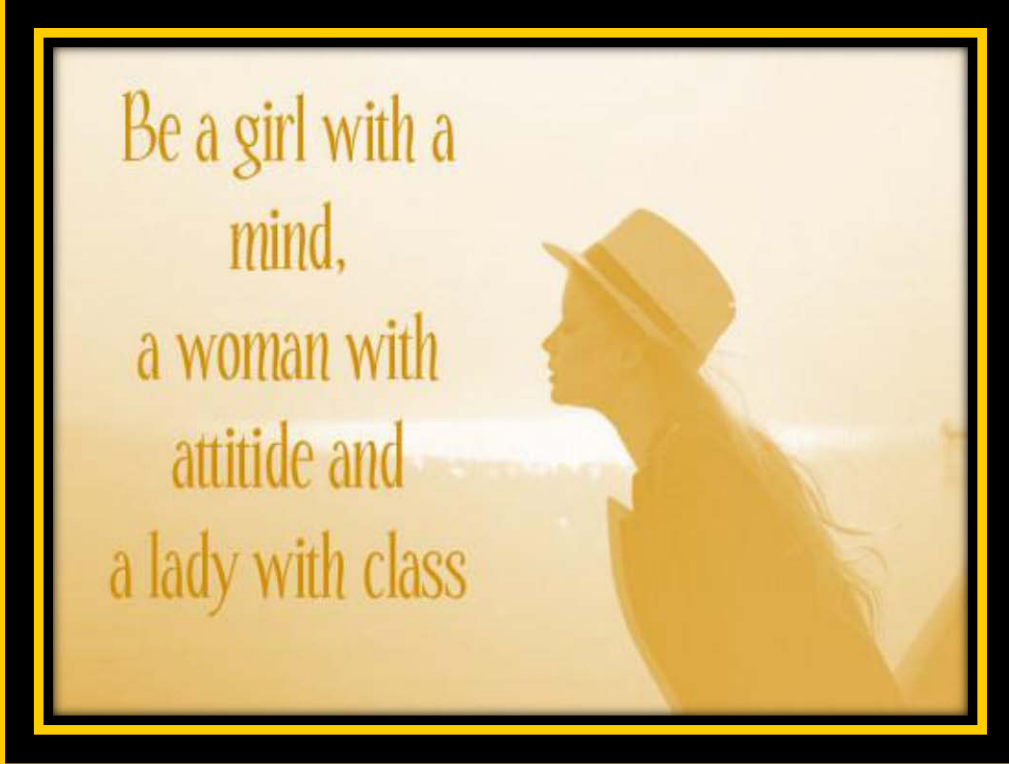
हाक मारली. तर वैशुने रडायलाच सुरवात केली. रेवाने तिला सावरायचा प्रयत्न केला. पण बराच काळ दाबून ठेवलेले दुःख वाहत होते असे वाटत होते. रडण्याचा पहिला भर ओसरल्यावर वैशू बोलू लागली.

"माझ्या नव-याने दुस-या बाईशी सूत जमवलंय. सारखा तिच्याकडेच असतो. कधीतरी घरी येतो. काही विचारलं तर शिव्या देतो. ह्या पोरीला पण मारतो बघा. आज मी त्याला खडसावून विचारलंच. त्या बाईला सोडणार आहेस कि नाहीस? त्यावरून आमचं खूप भांडण झालं. लई शिव्या दिल्या त्यानं. मी पण हट्टाला पेटले होते. सांगितलं त्याला ..असं नाही जाता येणार तुला आम्हा दोघींना टाकून. तर एवढा चिडला..मला मारायला सुरवात केली. लई मारलन बघा. या पोरीला पण नाही सोडलं. ती तर सशासारखी भेदरून गेली आहे. एक दिवस नुसता रडून काढला. किती विचार...वाटलं कसं होईल आमचं..त्याच्याशिवाय आम्ही दोघी कशा राहणार? रडून-भेकून त्याची समजूत काढायचा खूप प्रयत्न केला. एक दिवस जेवले पण नाही आणि ह्या पोरीला पण उपाशी ठेवलं. पण तीच आली माझी समजूत काढायला...माझे डोळे पुसायला. तिला पोटाशी घेऊन खूप रडले. पण त्याच्यावर काही परिणाम नाही बघा. दुसऱ्या दिवशी उठून रोजच्या कामाला लागले. नवरा गेला निघून त्या बाईकडे. हळू हळू मनाची समजूत घातली. आधी पोरीला जेवायला घातलं."

हे सर्व ऐकून रेवा थक्कच झाली. आपल्या बाबतीत असं काही झालं तर.....या विचारानेच रेवाच्या मनाचा थरकाप उडाला. वैशू सांगत होती," ताई, मी आता ठरवलंय. आम्ही दोघीच राहणार. माझी लेक खूप हुशार आहे. तिला खूप शिकवेन. मी काम करीन आणि तिला वाढवीन. मला कष्ट पडले तरी चालतील...त्यासाठी तयार आहे मी.

असला नवरा असण्यापेक्षा नसलेलाच बरा. त्याच्या जाचातून मी सुटले,
मोकळी झाले.....मुक्त आहे मी आता!

रेवा तिच्याकडे बघतच राहिली. किती सहज पचवलं होतं हे सगळं
तिने. तिच्या चेह-यावर समाधान विलसत होतं. डोळ्यामध्ये तेज
चमकत होतं. मुलगी ही तिला घट्ट बिलगली होती आणि हसत होती.
रेवाने मनोमन तिला खूप शुभेच्छा दिल्या आणि त्याचबरोबर तिला
सर्वतोपरी मदत करण्याचा निश्चयही !

❖लेख❖

(अलका असेरकर)

स्त्रियांनी लग्नसंस्था नाकारली तर...

स्त्रियांनी लग्नसंस्था नाकारली तर पुरुषांचं काय होईल.....आणि येणा-या पिढीतील मुलींची मानसिकता हळू हळू तशी तयार होतेय..

स्त्रिया एकट्या राहू शकतात हे आजपर्यंत सिद्ध झालेलं आहे. आणि याचं सर्वात मोठं उदाहरण म्हणजे कोणत्याही वयातल्या विधवा स्त्रियांनी फार पूर्वीपासूनच स्वबळावर मुलांना मोठं करून स्वतःही ब-यांपैकी आयुष्य जगल्याची अनेक उदाहरणे आपण आपल्या डोळ्यांसमोर पाहिली आहेत. फक्त बालपणी आणि तारुण्याच्या उंबरठ्यावर एकटं राहण्याची संधीच त्यांना या समाजाने दिलेली नाही. शिवाय बालपणी एकटं कुणीच राहू शकत नाही. मग ती मुलगी असो वा मुलगा. तरुणपणी मुलींना उजवून टाकून लवकरात लवकर जबाबदारीतून बाहेर पडण्याची समाजाची मानसिकता असल्याकारणाने तरुण मुलींना आपलं एकटेपण सिद्ध करण्याची संधीच मिळाली नव्हती..परंतु याचा अर्थ स्त्रिया लग्न न करता एकट्या, स्वतंत्र उत्तम आयुष्य जगू शकत नाहीत असा नाही. हे शेकडो वर्षांपासून विधवांनी मात्र सिद्ध करून दाखवलेलं आहे. शिवाय नवरा गेल्यानंतर बहुतेकवेळा स्त्री अजून दीर्घ आयुष्य जगते असेही निरीक्षण आहे...परंतु आता पुढील पिढीतील तरुण मुलींची मानसिकता देखील लग्न न करता एकटे राहण्याकडे झुकते आहे. तुरळक का होईना उदाहरणे दिसू

लागलीयत....आणि जसजसं उच्च शिक्षणाचं आणि त्यांच्या आर्थिक प्राप्तीचं प्रमाण वाढत जाईल तसंतसं हे चित्र वाढण्याची शक्यता नाकारता येत नाही....

प्रश्न असा आहे की आजपर्यंत स्त्रिया आधाराशिवाय जगताच न आलेल्या पुरुषांचं काय होईल..ते या परिस्थितीला तयार आहेत का...आपल्या पुढल्या पिढीला या दृष्टीने तयार करणार आहेत का..की नेहमीची - 'मीच कुटुंबाचा प्रमुख अन् माझ्याभवती फिरणारा संसार' - ही भूमिकाच अजून त्यांना अभिप्रेत आहे...?..कारण आताच मुलांची आणि मुलगे असलेल्या पालकांची ओरड सुरू झालेली आहे की लग्नाला योग्य मुली मिळत नाहीत...मुलींच्या अपेक्षा वाढल्यात...नखरे वाढलेत...त्यांना सासरच्यांची जबाबदारी नको...स्वतःच्याच आईवडिलांची काळजी घेणार म्हणतात...इ. इ. एक ना दोन...

या तक्रारी नात्यांमध्ये, ओळखीमध्ये ऐकू येतात..यामागे मुलींची बदललेली मानसिकता आहे, तसंच समाजात स्त्री-जननदराचा घटत चाललेला टक्काही तेवढाच कारणीभूत आहे. आणि पुढे जाऊन यातील भयावहता वाढत जाणार आहे.

माझ्या स्वातंत्र्याचा, माझ्या पालकांचा, माझ्या करिअरचा, माझ्या व्यक्तित्वाचा बळी देऊन दुस-याच्या संसाराकरिता झिजणं, त्याग करणं यापेक्षा मी स्वतंत्र राहीन..मला लग्नच नको असं म्हणणा-या मुली मी माझ्या आजुबाजूला आता बघत असते.

मुलांचं काय होईल हे जितकं खरं तितकंच समाजाचं काय होईल...तो स्वस्थ राहील का....पुढच्या पिढीचं काय होईल....त्यावर काही परिणाम संभवतील का...स्त्रियांचं काय होईल...या एकटे राहण्याचे काही दुष्परिणामही नक्की संभवतीलच.....

आणि या गोष्टीकरिता पुरुषप्रधान विवाहसंस्थेची पारंपरिक भूमिकाच कारणीभूत आहे...ती बदलली नाही तर ही परिस्थिती वाढत जाणार ...आणि मुलगी नको ही मानसिकताही त्याकरिता नष्ट होणं गरजेचं आहे...अन्यथा या स्थितीचे सुद्धा समाजावर काही नकारात्मक परिणाम होण्याचीही शक्यता वाढू शकते.....

WOMEN POWER AND POLITICS

परिस्थिती घडवणारे आणि बिघडवणारे आपणच असतो..कधी प्रत्यक्ष तर कधी अप्रत्यक्षपणे. मग चला आपणच विचार करू या आपल्या परिस्थितीवर...आपल्या समाजस्थितीवर...
बोला मनातलं बिनधास्त अन् करा विचार त्यावर पुन्हा मनात.....- अर्धांगी

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

सुनिला शिरूर

स्त्री स्वातंत्र्य आणि समाज - माझी संकल्पना

सुमारे शंभर दीडशे वर्षांपूर्वी स्त्रियांची स्थिती गुलामांपेक्षा वेगळी नव्हती ढोल ताशे बडवत पतीच्या सरणावर जिवंत जळणे, वैधव्य प्राप्त झाल्यास आलवण नेसून केशवपन करून सा-या हौसा मौजा नाकारून अपृश्येचे जिणे जगणे ह्या सा-या नरक यातना मधून स्त्रिला काही विचारवंत पुरुषांनीच बाहेर काढले. आजची स्त्री ही शिकलेली आत्मनिर्भर आणि स्वतंत्र अशी. दिसते पण अजून बराच पल्ला गाठायचाय. स्त्री-स्वातंत्र्याच्या नावाखाली स्त्रीवरील कामाचा बोजा वाढला आहे. नि खरे स्वातंत्र्य आणि समानता मिळवण्यासाठी स्त्रिला अजून बराच लढा द्यायचा आहे स्त्री-स्वातंत्र्य किंवा स्त्री-वाद म्हणजे नेमके काय ? तर स्वतःच्या जीवनाशी संबंधित सर्व निर्णय स्वतः घेण्याची मुभा. जर स्त्रिला उद्या न जाणो खरोखरच हे स्वातंत्र्य मिळाले आणि तिला समाजात आणि संसारात पुरुषाच्या बरोबरीचा दर्जा मिळाला तर दिसणारे समाज जीवन कसे असेल ? माझ्या नजरेतून ते पुढील प्रमाणे असेल अर्थात ह्या किमान अपेक्षा आहेत.

.१. सर्व प्रथम आणि महत्वाचे स्त्रिला जन्माला येण्याचा हक्क नाकारला जाणार नाही मुलगी जन्माला आल्याबद्दल दुःख किंवा विरस प्रकट न होता आनंद आणि उत्साह सर्वत्र पसरेल. पोटी येणा-या मुलीला मुला एवढेच सन्मानाने वाढविले जाईल तिची कुठल्याही प्रकारे आबाळ होणार नाही. आई वडिलांच्या सर्व मालमत्तेवर मुलगा आणि मुलगी

दोघांचाही कायद्याने समान अधिकार राहिल तसेच आपल्या आई-वडिलांना त्यांच्या वृद्धापकाळी सांभाळण्याची जबाबदारी सुद्धा मुलगा आणि मुलगी दोघांवरही राहिल

.२. मुलीला शिक्षणाच्या समान संधी उपलब्ध होतील मुलगा किंवा मुलगी यांच्या पैकी जो जास्त हुशार असेल त्यालाच उच्च शिक्षणाच्या संधीत अग्रक्रम मिळेल आज अशी परिस्थिती अशी आहे की जरी बहीण भावापेक्षा हुशार असली तरी भावाच्या उच्च शिक्षणाला प्राधान्य मिळते .

.३ कोणतेही धार्मिक कार्य करण्याचा मान पुरुषाप्रमाणेच स्त्रिलाही मिळू शकेल मग ती स्त्री विधवा असो की परित्यक्ता की कुमारिका तिचे स्त्रित्व त्याच्या आड येणार नाही आज स्त्रिला फक्त नव-याच्या हाताला हात लावून मम म्हणण्याचे स्वातंत्र्य आहे .आईवडिलांचे श्राद्ध कर्म करण्याचे अधिकार जर स्त्रिला मिळाले तर वंशाचा दिवा म्हणून मुलगा जन्मला पाहिजे ही गरज नाहीशी होईल .

४.प्रत्येक स्त्री ही आर्थिकदृष्ट्या स्वतंत्र राहिल नोकरी किंवा एखादा व्यवसाय या साठी ती करेल आणि स्वतःच्या कमाईवर तिचा स्वतःचाच हक्क राहिल

५ विवाह करायचा की अविवाहित राहायचे राहायचे हे ठरवण्याचा अधिकार प्रत्येक पुरुषाप्रमाणेच स्त्रिला राहिल. विवाह करायचा असेल तर कोणता पती निवडायचा हे ही ती स्वतःच ठरवेल. जातीबाहेर विवाह केला म्हणून होणारे honour killing बंद होईल. एखाद्या करीअर करणा-या स्त्रिला गृहकृत्यदक्ष house husband नवराही मिळू शकेल. जर स्त्री कमावत असेल तर पुरुषाने घरकामात मदत करणे हे साहजिक मानले जाईल. विवाह सुखावह नसेल तर त्या बंधनातून सहजी मुक्त होण्याचे स्वातंत्र्य स्त्रिला असेल.

६. मला मुल हवे की नाही हे ठरविण्याचे स्वातंत्र्य स्त्रीला असेल किती आणि कधी हे ही तिला ठरवता यायला हवे कदाचित उद्या अशीही परिस्थिती उद्भवू शकेल की पती आणि पत्नी करीअरच्या मागे असल्यामुळे अपत्यासाठी वेळ देता न आल्या कारणाने सरोगासीच्या माध्यमातून मुल जन्मू शकेल

.७. नैतिकता अनैतिकता योनी शुचिता यांचे जे जोखड स्त्रियांच्या मानगुटीवर बसले आहे ते उद्या नसेल त्यामुळे यदाकदाचित एखाद्या स्त्रीवर बलात्कार झाला किवा तिची फसवणूक झाली तरी केवळ एक अपघात म्हणूनच त्याच्याकडे पहिले जाईल. तिचे आयुष्य त्यामुळे बरबाद होणार नाही.

८. कुमारिका, सौभाग्यवती, विधवा, घटस्फोडिता, परित्यक्ता हे स्त्रियांमधले भेदभाव नाहीसे होतील. आणि एक स्त्री दुसऱ्या स्त्रीला समान दर्जा देईल आणि मानाने वागवेल त्यासाठी जी सौभाग्याचिन्हे आहेत, जसे कुंकू, मंगळसूत्र यांचे फारसे महत्त्व किवा महात्म्य राहणार नाही. लग्नानंतर नाव बदलणे हे ऐच्छिक राहील. (हा बदल नुकताच कायद्याने संमत झाला आहे) तसेच लग्नानंतर स्त्रिने पतीच्या घर जाण्या ऐवजी दोघांनी मिळून एक नवीन घरात संसार थाटण्याची प्रथा सुरु होईल त्यामुळे मुलगी किवा मुलगा ह्यातील फरक उरणार नाही. हे सर्व बदल समाजात तेव्हाच दिसू लागतील जेव्हा स्त्री आणि पुरुष ह्यांच्या मानसिकतेत फरक पडेल म्हणजेच स्त्री स्वतःला आणि पुरुष स्त्रीला दुय्यम किवा कनिष्ठ समजणार नाही आजतरी ह्या मानसिकतेत बदलण्याची चिन्हे दिसत नाहीत त्यामुळे दूरवर, क्षितिजावर जमिनीला वाकून भेटणा-या आकाशाप्रमाणे जसे जसे जवळ जावू तस तसे हे स्वप्न दूर जात आहे

नितीन सावंत -

दिल्लीतील बलात्काराच्या घटनेनंतर खूप मोठ्या प्रमाणावर विचारमंथन सुरू आहे. मेणबत्तीवालेही नेहमीप्रमाणे बाहेर पडलेत. दोन-तीन आठवड्यांनी हे चित्र कायम राहील, याची शाश्वती कोण देणार आहे का? बलात्कारासारख्या गुन्ह्यांला आपली सामाजिक रचना जबाबदार आहे. प्रत्येक गोष्ट गोपनीय ठेवायची. हे केले तर पाप लागेल, ते केले तर पाप लागेल, असे संस्कार लहानपणापासून आहेत. अगदी मानसशास्त्रातही सांगितले जाते, की जन्माला आलेल्या बालकालाही भिन्नलिंगी व्यक्तीचे आकर्षण असते. असे असताना, मुलांना मुलींशी किंवा मुलींना मुलांशी मिसळण्याची घोषित अथवा अघोषित बंदी असते. वय वाढत जाते तसतसे शारीर आकर्षण वाढत जाते. त्यात परस्परांना एकमेकांच्या शरीराविषयी आकर्षणही वाढू लागते. अशा वेळेला मुलीला ब-याचदा घरातील मोठी महिला मार्गदर्शन करते. पण मुलांच्या बाबतीत ते होत नाही. त्यांना पिवळ्या कव्हरची पुस्तके, ब्ल्यू फिल्म यांतून विकृत मार्गदर्शन मिळते. त्यातून त्यांच्यातील कुतूहलाची भावना नष्ट होते पण वासना वाढत जाते. त्यातून नाक्यावर वासूगिरी, मुलींना बळजबरीने 'प्रपोज', नाही बोलल्यास हल्ले किंवा थेट बलात्कार हे गुन्हे घडतात. त्यात आपल्याकडे माणसाला माणूस म्हणूनही ओळखण्याची संस्कृती नाही. त्यातून महिला ही केवळ उपभोगाची वस्तू म्हणूनच पाहिले जाते. जिथे आपण द्रौपदीचे वस्त्रहरण एन्जॉय करतो, तिथेच आपली मानसिकता स्पष्ट होते. त्यामुळे मुलामुलींना लहानवयापासूनच योग्य ते शिक्षण देणे, त्यांच्यातील कुतूहलाला योग्य मार्गदर्शन करणे हे अत्यंत गरजेचे आहे. पण सेक्स किंवा संभोग म्हणजे पाप, असे मानणा-या आपल्या संस्कृतीत असे मार्गदर्शन कितपत होईल, हा प्रश्नच आहे.

महेश पवार-

मागच्या आठवड्यातील घटना आहे. फेसबुक वरीलच एक हुशार मित्र भेटला होता. (तसा तो नेहमीच भेटतो) जपानमध्ये अनेक वर्षे राहून त्याचा जपानी भाषेवर प्रभुत्व वाखाणण्याजोगेच आहे. जपानी भाषेत त्याची अनेक पुस्तके देखील प्रकाशित झाली आहेत आणि महत्वाचे म्हणजे हा मित्र मराठी आहे. तर जपानी "हायकू " या काव्य प्रकारावर चर्चा करताना एका मुद्द्यावर बोलताना तो म्हणाला "...गेलं तेल लावत " आणि मी अगदी मुंबईया रस्त्यावरच्या भाषेत त्याला उत्तर दिले " हो बरोबर आहे ...गेलं XXXX त ". त्यावर त्या मित्राने मला झापले. म्हणाला " हे बघ ... अशी भाषा आपण वापरणे म्हणजे आपण स्त्रीच्या अवयवाबद्दल अतिशय हीन पातळीवर येउन बोलणे. आपण सगळ्या भारतीयांनी हे कटाक्षाने टाळले पाहिजे. असे बोलणे हा प्रघात नाही असे ठरवले पाहिजे. अरे, अमेरिकेतील लोक देखील त्यांच्या संभाषणात हल्ली "F " शब्द वापरत नाहीयेत. ते त्यांची भाषा शिविमुक्त करून शुद्ध करण्याच्या मागे लागले आहेत. मग आपण हे का करू नये ? " माझी तर विकेटच पडली आहे ...कारण तो जे बोलला ते मला पटते

Freedom
Is being You
without anyone
permission

श्रीकांत कुलकर्णी

BEING A WITNESS - A TRULY DISTURBED ONE - TO THIS GREAT FB UPROAR IN WAKE OF THE OBNOXIOUS GANG-RAPE WHICH DELHI SAW, I CAN'T BUT PONDER OVER THE FOLLOWING POINTS CROSSING MY MIND AS QUESTIONS:

A) WOULD THE MEDIA COVERAGE BE SO EXTENSIVE AND REACTIONS SO OVERWHELMING AND SHARP, WOULD PALIAMENT SHUDDER, AT THIS INSTANCE HAD IT TAKEN PLACE IN SOME OTHER PLACE AND NOT IN THE DELHI?

B) IS THERE SOME SUDDEN STRANGE RISE IN SUCH CRIME? OR IT'S HAPPENING ALL THE TIME, ALL OVER, AND BECAUSE OF THIS NEWLY FOUND WAVE OF AWARENESS, MANY SUCH CASES ARE COMING TO LIGHT?

C) HOW EXACTLY THIS GREAT EXCHANGE OF THOUGHTS AND SHARING OF REAL LIFE EXPERIENCES CAN BE USED TO PROTECT MY DAUGHTER/WIFE/SISTER AND EVEN MOTHER?

D) BESIDES AVOIDING LATE NIGHT AND LONELY OUTINGS, LONELY JOURNEYS, AVOIDING STRANGERS AND AT TIMES UNFORTUNATELY FATHERS AND UNCLES TOO..., WHAT ARE WE ADVISING AND OFFERING THEM TO EMPOWER THEMSELVES AGAINST SOMETHING LIKE THIS?

E) HOW MANY OF YOU/US ARE ACTUALLY FEELING MORE CONFIDENT THAN BEFORE TO TACKLE SUCH INCIDENT EFFECTIVELY AND UNSCATHED?

F) IF YOU ARE, WHAT EXACTLY YOU FOUND MORE HELPFUL THAT REINFORCED YOUR COURAGE AND CONFIDENCE?

WELL, SERIOUSLY...EACH ONE OF OUR GROUP...DON'T YOU WANT TO INTROSPECT AND SHARE MORE MEANINGFULLY....

IN THIS CONTEXT I FEEL TWO MAJOR FACTORS - BESIDES NUMEROUS OTHERS OF COURSE - IF CONTROLLED, COULD GO A LONG WAY IN CLEANSING THIS DIRT. ONE - REGULATING NATURAL SEXUAL URGES - THE OTHER DAY MADE THIS IMPORTANT OBSERVATION THAT YOUNGSTERS REACH THE AGE OF LATE THIRTIES BY THE TIME THEY FINISH THEIR GRADUATION FOLLOWED BY PG MBA. ETC . THEN THE JOB HUNT. ALL THESE

YEARS THEY ARE DEPRIVED OF ANY LEGITIMATE SOURCE OF TACKLING SEXUAL FEELINGS, WHICH, IRONICALLY ARE AT THEIR PRIME DURING THIS DECADE OF THEIR LIFE. THEN THESE SUPPRESSED FEELINGS MAY AT TIMES MANIFEST IN A VERY SICKENING OR PERVERT FORM. SECOND, OWING TO THIS SO CALLED AND SUPERFLUOUS 'DEVELOPMENT BOOM' WITH UNHEALTHILY POLARIZED URBANIZATION, A PART OF POPULATION IS IN MIGRATING MODE ALL THE TIME...THE CONSTRUCTION LABOURS, WORKERS AT MATERIAL SUPPLIERS, TRANSPORTERS AND MANY OTHERS. THESE PEOPLE MAY NOT NECESSARILY HAVE THE SENSE OF BELONGING TO THE PLACE THEY EARN THEIR BREAD IN. AND DANGEROUSLY, THE ATTITUDE IS - RAAT GAYEE...BAAT GAYEE! EAT IN ONE PLACE..SHIT IN ONE PLACE..AND MOVE ON...YOUNGSTERS COMING FROM THESE CATEGORICALLY ARE GENERALLY FOUND TO HAVE NO QUALMS ABOUT DOING ANYTHING WRONG AND SANS ANY FEELING OF GUILT. WELL IT SEEMS I AM DRIFTING A BIT...BUT THE UNEASE OF MIND...!!!

अरे पुरुषोत्तमा...आजारपण, म्हातारपण आणि मृत्यू
हे स्त्री-पुरुष दोघांनाही सारखेच हतबल करतात रे...
तिथे मग धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष या सर्वांतून तू
आभासून ठेवलेला तुझा 'पुरुषार्थ' निदान तुझ्या तरी
कसा उपयोगाला येत नाही रे.....!!

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

❖कविता❖

ती

आम्हा सामान्य, पांढरपेशा
माणसांची संध्याकाळ होते
तेव्हा कुठे 'ती'चा दिवस सुरु
होतो...

चेहरा रंगवून, सजून
'ती' आपल्या कामाला लागते..
आम्ही पाहून नाक मुरडतो
नाहीतर घाबरून रस्ता बदलतो...

वेड्यावाकड्या वाढलेल्या वस्तीत
चालताना दिसते आपल्याच
मस्तीत
ब-याच दिवसापासुनची उपासमार
घरी खाणारी पिल्लं चार

एकदा वाटलं
काय वाटत असेल तिला?
मजबुरी असेल कि अजून काही..
त्यावर 'ती' उत्तरली..
अग बाई, मला घाबरायचे
तुला कारण काय?...

वा-यावर उडणारा माझा पदर
सगळ्यांना दिसला
पण माझ्या पोटातील भूक
कोणालाच नाही दिसली ...

आरशात पाहून कुंकू लावताना
तुला आठवतच असेल ना पहिले
प्रेम..

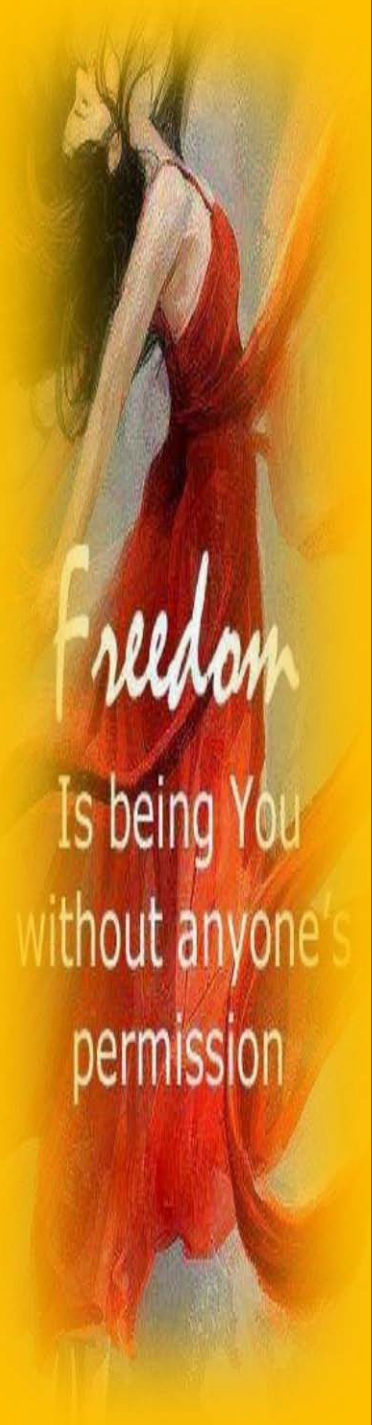
अन नवरा असूनही
तुझं

मन जडतंच ना कोणावर
तरी..

पण तुला असतं
बंधन समाजाचं
आणि आमच्यासाठी
सवाल असतो रोजीरोटीचा

मन मारून तुही जगते
मन मारून मीही जगते
तरीही तू असते पतिव्रता
आणि मी असते ...

-सुषमा.....

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

शशी डंभारे - भारत माझा देश आहे....सारे भारतीय माझे बांधव
पासून या देशाचा मला अभिमान आहे पर्यंतबिंबलय
मनावर....शाळेच्या पहिल्या दिवसापासून.....मानतोय..जगतोय आम्ही
ही भावना...पण संसदेत स्त्री खासदारांना रडावे लागण्याइतपत बिघडली
असेल परिस्थिती....नी डोंबिवली ते दिल्ली पर्यंत भारतभरच जर स्त्री
असेल असुरक्षीत तर या प्रतिज्ञा घेताना मुलींना विचार करावा लागेल
यापुढे....!

राजेंद्र गाडगीळ -

भारतात महिलांना देण्यात येणारा दर्जा हा नेहमीच वादाचा विषय असतो. पण, विषयावर अभ्यास करून बोलणारे कमीच! लंडनमधल्या थॉमसन रॉयटर्स प्रतिष्ठाननं याच विषयावर जगातील काही विकसित आणि विकसनशील अशा १९ देशांतील महिलांच्या स्थितीबद्दल एक सर्वेक्षण केलंय. यामध्ये भारताचा क्रमांक आहे १९वा... म्हणजेच सर्वात शेवटचा...

या सर्वेक्षणानुसार, देशातील महिलांची स्थिती ही सौदी अरेबियापेक्षा वाईट आहे. महिलांवरच्या लैंगिक अत्याचारामध्ये तर भारतानं पहिला नंबर मिळवलाय. भारत, ब्राझील, सौदी अरेबिया, मेक्सिको, इंडोनेशिया यांसहित १९ देशांचा या अभ्यासात समावेश करण्यात आला. शिक्षण, आरोग्य, रोजगार, अत्याचार इत्यादी विषयांवर या १९ देशांमधल्या महिलांची तुलना करण्यात आली. या अभ्यासासाठी ३७० तज्ज्ञांची मदत घेण्यात आली.

महिलांना चांगला दर्जा देण्याच्या बाबतीत कॅनडा हा देश पहिल्या क्रमांकावर आहे. तर जर्मनी, ब्रिटन, ऑस्ट्रेलिया आणि फ्रान्स या देशांना पहिल्या पाचात स्थान मिळालंय. अमेरिका हा देश सहाव्या क्रमांकावर आहे. तर नेहमीच पिछाडीवर असणा-या सौदी अरेबियालाही भारतानं याबाबतीत मागं टाकलंय. या सर्वेक्षणात सौदी अरेबिया १८व्या स्थानावर आहे तर भारत १९ व्या. सौदी अरेबियात महिलांना कार चालवणं, मतदान करणं हे मूलभूत अधिकारदेखील दिले गेलेले नाहीत. हे अधिकार भारतीय महिलांना असले तरी बाल विवाह, हुंड्याची प्रथा,

घरगुती अत्याचार, स्त्री भ्रूण हत्या, आणि स्त्री-पुरुष भेदभाव यांसारख्या प्रश्नांमुळे भारताला शेवटचं स्थान मिळालंय.

भारतातील महिलांचा दर्जा त्यांची संपत्ती आणि सामाजिक स्थान यावर अवलंबून असल्याचं या सर्वेक्षणात म्हटलंय. तसंच महिलांवरील अत्याचार आणि शोषण याला समाजमान्यता असल्याचंही या सर्वेक्षणाच्या अहवालात म्हटलं गेलंय. विकासाची भाषा करणाऱ्या कोणत्याही देशातल्या स्त्रियांची स्थिती इतकी वाईट नाही, असं सर्वेक्षणावरून दिसतं

❖कविता❖

आज भाजी कशी झाली होती डब्यातली....?
हम्मम्...झाली होती चांगली...
पण आई सारखी नव्हती जमली...
अरे ही बघ मी पुरणपोळी केली आहे तुझ्यासाठी...
आज वटपोर्णिमा आहे न..म्हणून...
अरे वा...मस्त झालीये...
पण आईच्या हातच्या पुरणपोळीची सर नाही कशाला....
वा भाजी काय मस्त झालीये...आईने पाठवली का?

ही घे कॉफी...
मस्त झाली आहे...
पण जरा आईसारखी भजी बरोबर दिली असतीस न
तर मजा आला असता....

अरे हे बघ मी नवीन कुड्या आणल्या कानातल्या...मोत्यांच्या...
पण आईच्या जरा मोठ्या आहेत का ह्यापेक्षा?

कुड्या घालतानाच मी मागे वळले....
आणि एक सणसणीत मुस्काडीत ठेवून दिली.....
अगदी त्याच्या आईसारखी.....(संग्रहीत)

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

निलेश काळसकर -

March 28

या मातेला खरच मनापासून सलाम.

""आता बायका विमान चालिवत्यात आणि मी बापयांचे केस कापते, दाढ्या करते; यात मी काय एवढं मोठं काम केलंय!" असं सहजपणे बोलत शांताबाई समोर बसलेल्या एका गि-हाडकाच्या दाढीला साबण लावू लागल्या. गुळगुळीत दगडावर वस्तरा घासत त्यांनी दाढीला हात घातला आणि एकदा ही बाजू आणि एकदा ती बाजू असा वस्तरा फिरवत त्यांनी दाढीचा एक हात पूर्ण केला. बाटलीतल्या पाण्याचा फवारा गि-हाडकाच्या तोंडावर मारला, त्याच्याच खांद्यावरचा टॉवेल झटकला आणि दाढीचे सात रुपये घेत तो खुर्दा पत्र्याच्या डब्यात टाकला.

आता शांताबाई निवांत होत्या. ""आता सांगतो सगळं"... म्हणत त्यांनी

बोलायला सुरवात केली. ""माझं नाव शांताबाई श्रीपती यादव, गाव हसूर सासगिरी (ता. गडहिंगलज). बाप केस कापायचा धंदा करायचा. माझं लगीन झालं. नवराबी तोच धंदा करायचा. चार-पाच गावांत फिरून धंदा करायचा. त्या बदल्यात धान्य गोळा करायचा.

""मी घरातलं काम बघायची. मला चार मुली. कसंबसं घर चाललं होतं. पण एक दिवशी अचानक छातीत कळ आल्याचं निमित्त झालं आणि नव-यानं डोळं मिटलं. घरात चार पोरी, वितभरबी जमीन नाही. मिळकतीचं दुसरं साधन नाही. पुढं काय करायचं सुचत नव्हतं. महिनाभर मी नुसतं रडून काढलं. माणसं, पै-पाव्हणं भेटायला यायची. "शांताबाई लई वाईट झालं बघ' म्हणायची आणि पोरीस्नी खायाला बिस्किट पुडा नाहीतर केळीची एखादी फणी देऊन निघून जायची. माझ्या माहेरची परिस्थिती गरीब; त्यामुळे त्यांनी दोन-चार महिने मला कसंबसं पोसलं.

""मग मी काही दिवसांनी जरा था-यावर आले. पोरींना जगवायचं तर आपणच काहीतरी करायला पाहिजे, असं मन सांगू लागलं. पण करायचं काय? एकदा कसं कुणास ठाऊक; मनात आलं, आपण नवऱ्याचा हजामतीचा धंदा पुढं का चालवू नये? मग पुढचा प्रश्न आला आपल्याला एका लायनीत केस कापायला जमतील काय? दाढी करताना एखाद्याला वस्तरा लागला तर करायचं काय? आणि सगळ्यात महत्त्वाचं म्हणजे आपल्याकडून कोणी केस कापून, दाढी करून घ्यायला बापय माणूस पुढं येईल का?

""एके दिवशी शेजारच्या काकूला विचारलं, "काकू, तुझ्या नातवाचं केस मी कापू काय?' काकू म्हणाली, ""शांते, कर धाडस." काकूनं नातवाला

मांडीवर घेतलं आणि मी त्याचे केस हळूहळू कापले. जरा वाकडेतिकडे कापले; पण काकू म्हणाली ""शांते, बेस काम केलंस." मग मला जरा बळ आलं. मी गावात सांगितलं, ""माझ्याकडे केस-दाढीला या." पहिल्यांदा फार कोणी आलं नाही; मग एखादा अडला नडलेला येऊ लागला. ""ये शांताबाई, कान कापशील, शांताबाई गाल कापशील, सरळ केस कापायचं" असा दम देतच पुढे बसू लागला. मग हळूहळू माझा हात कात्री-कंगव्यावर, वस्त-यावर चांगला बसू लागला. तुम्हाला पटणार नाही, हजामती करून मिळालेल्या पैशांवर मी चारही पोरींची लग्नं केली. चौघीही ब-या ठिकाणी आहेत. एक मुलगी तर मुंबईत आहे; आणि गंमत बघा, एका जावयानं आमच्या गावातच केस कापायचं दुकान काढलं आहे." शांताबाई आता 65 वयाच्या आहेत. डोळ्यांनी थोडं कमी दिसत आहे. शांताबाई आता तशा थकल्या आहेत. आसपासच्या गावात जायला त्यांना जमत नाही आणि गावागावातही इतकी दुकानं झालीत, की खास शांताबाईंकडे म्हणून दाढी करायला कोणी येत नाही; पण शांताबाई ब-यापैकी समाधानी आहे. उतारवयात डोळे चांगले असावेत आणि हात थांबल्यावर दोन वेळची जेमतेम सोय असावी, एवढीच या बापडीची इच्छा आहे.

मत - अर्धांगीबद्दलचे.....

.Alka Singh

फेसबुक पर मैं कई ग्रुप की मेम्बर हूँ ..तरह तरह के ये ग्रुप अपना अपना काम करते हैंकुछ साहित्य के ग्रुप हैं कुछ महिला सखियों के हैं तो कुछ गीत गज़लों को सुनने सुनाने के भी हैं किंतु सौभाग्य से मैं एक मराठी भाषी ग्रुप की मेम्बर बनी या कहें उन्होंने ससम्मान अपने ग्रुप का मेम्बर बनाया जिसका नाम अर्धांगी हैयह ग्रुप बहुत कम सदस्यों का ग्रुप है जो पिछले एक साल से जब से मैं इसकी सदस्य बनी हूँ अलग अलग विषयों पर बहुत ही सारगर्भित और सार्थक चर्चा करता है.....हलांकि यह ग्रुप एक खास विषय को लेकर बना जैसा कि नाम से ही आप समझ सकते हैं पर फिर भी इसके अन्दर चलने वाली चर्चायें आकर्षित करती हैंइस सार्थक काम के लिये मैं अर्धांगी और उसके सदस्यों को सलाम करती हूँ

सच कहूँ तो फेसबुक पर इस तरह का प्रयास मुझे प्रेरित करता है कि हम इस तरह का ग्रुप और इस तरह का काम हिन्दी भाषा बोलने और समझने वालों के लिये भी किया जायेहिन्दी भाषा में शुरू करने से मेरा मतलब यह कतई नहीं कि भाषावाद किया जाये बल्कि यह है कि ऐसी अवधारणा से एक बड़े तबके को लाभांवित किया जाये

SUDHANSHU KULKARNI- एक मत

मी ग्रुप वर व्यक्त तसा कमी होतो....पण वाचत मात्र असतो आवर्जून
.....विषयावर मतभेद अलकाजीशी पण आहेत.....आणि योगेश शी
पण.....मी ते माझ्या विचारातून मांडले आहेत बरेचदा....आणि ज्यावेळेस
उपाय सुचले....तेही मांडले आहेतच.....ज्यावेळेस आपण स्त्री-पुरुष
समानता या सारख्या विषयांवर हात घालतो.....त्यावेळेस मतभेद सर्व
प्रकारातून सर्व विषयावर असणारच.....आपल्या विचारांवर टीका वगैरे
होते.....वैयक्तिक बोल देखील लावले जातात.....पण या सगळ्या गोष्टी
होणारचहे गृहीत धरूनच पुढे वाटचाल करावी लागेल.....अशा वेळेस
इतकं भावनात्मक असून चालणार नाही.....चुकीच्या विचारांना विचारानेच
मारावे.....नाहीतर अनुल्लेखानेविनोदी लेखकाने रागीट असू नये
म्हणतात.....याही विषयात.....हाच नियम अंगीकारायला हवा.....अर्धांगी
उपक्रम अतिशय उपयुक्त आहे.....तो पुढेही असाच चालू
राहील.....शुभेच्छा.....

गर्भवती माँने बेटीसे पुछा क्या चाहिए तुझे

बहन या भाई..

बेटी बोली: भाई

किसके जैसा?

बेटी: रावणसा

क्या बकती है ?

पिता ने धमकाया, माँ ने घूरा

बोले: गाली देती है ?

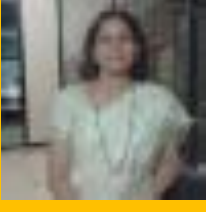
बेटी बोली: क्यूँ माँ, बहन के अपमानपर राज्यवंश और
प्राण लुटा देनेवाला, शत्रूकी स्त्रीको हरनेके बाद भी स्पर्श
न करनेवाला रावणजैसा भाईही तो चाहिए आज हर
लडकीको !

माँ सिसक रही थी - पिता अवाक था...

हा कव्हर फोटो बघून काही गोष्टी इथे शेयर कराव्या वाटतात. बाईचे सौंदर्य दिसू नये म्हणून बुरखा (अबाया) घालतात असे म्हणतात. पण एका अरबी फेसबुक ग्रुप मधल्या चर्चेत असे समजले, की बुरखा घातलेला असला तरी सुद्धा पुरुष त्यांच्या कडे बघतात किंवा टीज करतात. एक स्त्री म्हणाली, की बुरखा घालून सुद्धा तिला आपल्या शाळेतून येणाऱ्या मुलाची वाट बघतांना अवघडल्या सारखे वाटते . त्याची शाळेची बस येई पर्यंत ती कसे बसे १०-१५ मिनिटं रस्त्यावर थांबते . एकीचे म्हणणे आहे, की बुरखा घातल्या मुळे ३० वर्ष तिच्या मानेला आणि डोक्याला वारा लागला नाही . BEING IN DUBAI, GET TO KNOW AND SEE VARIETY OF FACTS ALTHOUGH IT'S A SAFE N FREE PLACE FOR OTHER NATIONALITY WOMEN.

-अवंती सुशांत

स्मिता वैद्य

नवरा कामावर गेलेला बरा..असे बरेच स्त्रियांना का वाटत असावे?
आमचे 'हे' ऑफिसला गेले, की मी मोकळी..असे अनेक स्त्रिया
म्हणताना ऐकते..

याची अनेक कारणे असू शकतील...नवरा गेला, की बाजारहाट
करायला बरं..किंवा मैत्रिणीकडे,आईकडे..जायला...कुणाशी गप्पा
मारायला बरं..टीवी बघायला बरं.आपल्याला हवं ते बघता
येत..सारखी क्रिकेट MATCH चालू नाही राहणार..फेसबुकवर
बसायला मोकळीक..कधी पण आणि काहीही जेवता येत..किंवा
अगदी मनसोक्त झोप काढता येईल...इत्यादी...

आणि नवरा घरात असणं नकोसं वाटायला पुढील कारणे असू
शकतील...

नुसता घोळ असतो..अंधोळ लवकर करत नाही..पेपर वाचत
बसतो..किंवा नुसता लोळत पडतो..मोठ्या आवाजात टीवी, गाणी
लावून ठेवतो..बायकोला मदत करायचे सोडून नको ते उद्योग करत
बसतो..वेगवेगळे खाद्य पदार्थ बनवण्याची फर्माईश करतो..अचानक
मित्रांना घरी जेवायला बोलावतो...मुलांकडे लक्ष देत नाही..मुलांचा
अभ्यास घेत नाही..इत्यादी...

पुरुषांनाही वाटते, की ऑफिस मध्ये असलो की आपण फ्री
असतो..आणि स्त्रियांना वाटते, की नवरा कामावर गेलेला बरं..
खरच का बरं असे असेल? नवरा बायको यांना एकमेकांच्या
सहवासात मोकळेपणा वाटत नसेल, की ज्याला त्याला आपल्या
विश्वात रमायला

आवडत असेल...तुम्हाला काय वाटतं.....

विनोद - स्त्रियांवरचे आणि पुरुषांवरचे..

स्त्रियांच्या विनोदबुद्धीवर तसंच एकूणच स्त्रियांवर विनोद केले जातात....स्वतः स्त्रियाही त्याला दिलखुलास दाद देतात अनेक वेळा.....परंतु असे हे विनोद करणं आपल्याला योग्य वाटतं का....

मुळात त्याकरिता पुरुषांना स्त्रियांपेक्षा अधिक विनोदबुद्धी खरंच असते का....मला शंका आहे...कारण माझं निरीक्षण आहे, की जेव्हा अशाचप्रकारे स्त्रियांकडून पुरुषजातीवर विनोद केले जातात तेव्हा त्यांना दिलखुलास दाद देणारे पुरुष फार अभावाने सापडतात....बहुतांश पुरुष अशा विनोदांना 'पुरुषद्वेष्टे' असा शिक्का मारतात..त्याकरिता सारे पुरुष एक होतात..ही, असे विनोद पुरुषांबद्दल अडचणीचे ठरणारे, गैरसमज पसरतील याची भीती म्हणावी, कोतेपणा म्हणावा की त्यांच्या विनोदबुद्धीचा अभाव म्हणावा.....?

Q: WHAT DID GOD SAY AFTER
CREATING MAN?

A: "I CAN DO BETTER."

मीना त्रिवेदी

काही वर्ष पूर्वीची एक आठवण .. एक मित्र जोडप्या बदल.. आम्ही सारे के. इ. एम हॉस्पिटलच्या एका प्रोजेक्ट वर आरोग्य सेवा कार्यकर्ते होतो .कुणी पी.टी.,,कुणी FARMACIST , कुणी डॉक्टर , कुणी TECHNICIAN .. दुपारच्या जेवणाच्या वेळेस वेगवेगळ्या विशिष्ट चवीचे पदार्थ वाटून हाहा-हीही मध्ये आटपत असे. फार्मासिस्ट मित्राच्या आईच्या हातचे सारेच पदार्थ खूप चविष्ट.. तसे रोज सर्टिफिकेट दिले जाई .. तो मुलगा खूप पद्धतशीर काम करणारा परफेक्ट असा असायचा. आमची PHISIOTHERAPIST मैत्रीण , तीही अत्यंत व्यवस्थित ,जेवण खूप चवीने शिजवायची तसेच खायची देखील. ह्या दोघांनी लग्न केले. ही मैत्रीण खूप कामसू.. नेहमी हॉस्पिटल वेळ संपल्या नंतरही घरी जाऊन सेवा देत असे. लग्नानंतर तिला ह्या मित्राने सांगितले आई कडून अमुक अमुक पदार्थ शिकून घे.. तिने दिलेले उत्तर - “मला माझ्या आईने शिकवलेले मला येते. तुला तुझ्या आईच्या हातचे हे पदार्थ आवडतात आणि आई तुझी. मग तू कसा नाही शिकलास इतक्या वर्षात? असे का नाही करत, तू शिकून घे तुझ्या आई कडून आणि कधी कधी करत जा. म्हणजे मलाही चविष्ट खायला मिळेल”.. मला खूप आवडले .पटले तिचे म्हणणे.. आणि आता तिने तिच्या दोन्ही मुलांना पुढच्या आयुष्यात असा ठपका मिळू नये म्हणून पूर्ण तयार केले आहे.. दोन्ही मुलगे चांगला..(पोटाला चालेल) असा स्वयंपाक करतात ..

पुस्तके काय म्हणतात.....

अलका असेरकर

कन्नड लेखक भैरप्पा यांची काठ कादंबरी वाचली..अनुवाद.....भैरप्पांच्या लेखनाची वैशिष्ट्ये मला काहीच माहीत नाहीत...पण त्यांच्या 'वंशवृक्ष' आणि 'काठ' या दोन कादंब-या मी वाचल्या असता त्यात स्त्रीजाणीवा अधिक प्रखरपणे व्यक्त होताना दिसतात.....

'काठ' या कादंबरीत एका घटस्फोटीत, दोन मुलं असलेल्या स्त्रीच्या प्रेमात एक तिच्याच वयाचा पण पत्नी वारलेला पुरुष पडतो....तो आर्कीटेक्ट असतो तर ती प्राध्यापिका....परंतु ती थोडी मनोरुग्ण असते....आत्महत्येचे विचार तिच्या मनात सतत येत असतात....त्यात हायपर होऊन ती त्या प्रियकराशी अत्यंत विचित्र वागत असते.....हायपर होऊन त्याच्या कानफटीत वाजवण्यापासून ते त्याचा मानसिक छळही करत असते...परंतु ते सगळं काही थोड्या वेळेपुरतं होऊन पुन्हा ती प्रेमळ वागत असते.....तो पुरुष देखील कधी कधी कंटाळतो...त्रासून जातो...अनेकवेळा दोघे एकमेकांपासून दूर होतात...परंतु त्याचं तिच्यावरचं प्रेम कमी होत नाही.....या सगळ्या प्रसंगातून तावून सुलाखून अंती ते दोघं एकत्र येतात.....

ही कादंबरी वाचत असताना जाणवत राहतं ते हे, की प्रत्यक्ष आयुष्यात अशा विचित्र स्वभावाच्या बाईला किंवा असं म्हणू या की

एखाद्या बाईच्या अशा विचित्र मानसिकतेला समजून घेऊनही
तिच्याशी संबंध कायम ठेवणारे किती पुरुष असू शकतील.....
वाचताना असं जाणवतं की तिथं सर्वसामान्य पुरुष असता तर
तिच्या वागण्याच्या एका घटनेनेच काय पण एका वाक्याने देखील
इगो दुखावून कायमचा दूर झाला असता.....
'काठ' ही कादंबरी शक्य असेल त्यांनी जरूर
वाचा..मित्रहो.....एकमेकांना समजून घेणं म्हणजे काय, प्रेम म्हणजे
काय ते कळतं त्यातून.....

स्मिता वैद्य-

रस्त्यावर भाजी विकणा-या बायकांचे मला नेहमी कौतुक वाटते.
उन्हाळा, पावसाळा, हिवाळा..कोणताही ऋतू असो..त्यांचे काम चुकत
नाही. आणि कितीही गर्दी असली तरी हिशोबात अजिबात चुकणार
नाही.
एक आजी..फुलं विकणारी ...एका झाडाच्या खोडाच्या आधाराने थोडे
उंचावर तिचे खोपटे बांधलेले..अकरा-साडे अकरा झाले, की नातीला
शाळेत पोचवायला जाणार..पुन्हा येऊन त्या खोपटात चढून बसणार....
एक भाजीवाली बाई..तिला नुसते विचारायचीच खोटी..वांगी कशी ग??
की लगेच वांगी तिच्या टोपलीतून तुमच्या पिशवीत. धंदा करायला
कुणी तिच्याकडून शिकावं.
एक बाई लाईटच्या पोल खाली एका दगडावर उकिडवी बसून
ताजी,कोवळी, हिरवीगार भेंडी, पडवळ, काकड्या विकत असते.

पावसाळ्यात पण तिथेच डोक्यावर छत्री घेऊन. ऋतू नुसार त्या त्या स्थानिक भाज्या ताज्या ताज्या आणणार. कोणती भाजी गं? विचारले की लगेच कशी करायची ते पण सांगणार. इतक्या ताज्या भाज्या की कोणत्याही मंडईत सहज सहजी नाही मिळणार. हॉटेल मध्ये जाऊन हजारो रुपये खर्च करणारे लोक इथे मात्र तिच्याशी घासाघीस करत बसतात.

पपईने खच्चून भरलेली आपली हातगाडी उतारातून सांभाळून आणतानाही हसत हसत आपल्या सहका-याशी गप्पा मारत येताना बघून मनातल्या मनात तिला दाद द्यावीशी वाटते. आणि कोणी जास्तच भाव पडून मागायला लागले, की त्याला सणसणीत पणे सुनावताना मागे पुढे नाही बघणार. त्यांच्याकडे असते ती हिम्मत आणि कष्ट करण्याची तयारी! त्यामुळेच कदाचित त्यांच्यात हा कणखरपणा आला असावा.

निलेश काळसकर

June 3

लहानपणी तिसरीला असताना भूगोल मध्ये कोणत्या जिल्ह्याला काय म्हणून ओळखले जाते याबद्दल एक पाठ होता .. त्यात बीड जिल्हा म्हणजे बाजरीचे कोठार आणि ऊस तोड कामगारांचा जिल्हा म्हणून बीड जिल्ह्याचा उल्लेख होता

आता बीडला ही ओळख राहिली आहे का ???

देशातील ज्या दहा जिल्ह्यात सर्वाधिक मुलींचे गर्भात बळी घेतले जातात त्यात बीड जिल्ह्याचा नंबर आहे.....

आज १ लाख मुलांच्या मागे बीड मध्ये फक्त ८० हजार मुली आहेत

म्हणजे राजेस्थानहूनही बिकट स्थिती बीड जिल्ह्याची आहे.....

२० हजार मुलांना बायको बीड मध्ये भेटणार नाही

बीड जिल्ह्यातील सामाजिक कार्यकर्त्यांनी या स्त्रीभ्रूणहत्या विरोधात काही तरी करणे आवश्यक आहे

कारण पुढच्या अभ्यासक्रमात बीडची ओळख सर्वाधिक मुली चे बळी घेणारा जिल्हा म्हणून होईल.....

सुषमा आर्या -

ग्राहक नाकारण्याचा सेक्स वर्करला अधिकार

न्यायालयाचा निकाल

सेक्स वर्कर महिलेस व्यक्तिगत इच्छा आणि वैयक्तिक स्वतंत्र अधिकार असून तिला ग्राहक नाकारण्याचा अधिकार आहे, असे प्रथमवर्ग न्यायदंडाधिकारी डी. एस. पिसाळ यांनी निकालात म्हटले आहे. कोणताही ग्राहक तिच्यावर जबरदस्ती करू शकत नाही, असेही म्हटले आहे.

सेक्स वर्कर युवतीवर जबरदस्ती करून ती येत नसल्याने तिच्या गालावर ब्लेडने वार केल्याप्रकरणी आरोपी अरविंद शिवलाल डागर (वय २५, रा. हुसगाबाद, सध्या पुणे स्टेशन) याला न्यायालयाने दोन वर्षे सक्तमजुरीची शिक्षा ठोठावली.

पाच हजार रुपये दंड न भरल्यास सहा महिन्यांच्या साध्या कैदेची शिक्षा दिली आहे. सहायक सरकारी वकील अँड. ए. व्ही. औसेकर यांनी चार साक्षीदार तपासले होते. पुणे स्टेशन येथे २३ जुलै २०१० रोजी ही घटना रात्री सव्वादहाच्या सुमारास घडली होती.

प्रमोद मुनघाटे

माझ्या मित्राची आई आज विचारत होती, की मुलीसाठी आजवर कोणत्याच मराठी कवींनी "पाळणा" का रचला नसावा? मुलीचे नामकरण प्रसंगी पुरुषांच्याच पराक्रमाचे गोडवे असलेले पाळणे म्हणावे लागतात, मला काही उत्तर सुचले नाही...

पवित्रा व-हाडकर

5 Mobiles Apps made for safety of Women.

In the backdrop of the heinous gang rape case in Delhi there has been renewed concern over the safety of women.

Since mobile phones are something that most girls/ladies carry with themselves, a few mobile applications can help enhance their security in this unsafe environment.

1. bSafe

This is a GPS based safety alarm that sends SOS messages during emergencies to the mobile numbers you have previously chosen.

Recommended by many, it is currently available for Android, iOS and BlackBerry phones and tablets. All you have to do is select a few numbers of your relatives and friends. You can add as many numbers as you want. It comes with a big red button for SMS/call in case of emergencies; you just need to push that, triggering the app to send instant SOS messages to the numbers you have chosen.

The best part about this app is that you can also ask selected friends to follow you live from a distance with real-time GPS tracing, or if you are jogging or hiking you can program your bSafe SOS alarm to get automatically triggered if you have not checked in within a predefined time.

With bSafe you can easily trigger a fake call straight away, or in a few minutes to get out of an uncomfortable situation. I tested this app on my Android phone, and it did send my location to a specified number within three seconds the moment I pressed the SOS button. The app kept sending SMSes to the number with details about my exact location. The application is available for free but needs an active data connection and GPS, which is a very small price to pay for safety.

2. Life 360 Family Locator

Like bSafe, this too uses GPS tracking technology. With this app you can locate family members at any time using GPS, Wifi and Cell Triangulation technology. It is available for Android as well as non-smartphones too. Apart from its basic function of sending SOS messages to chosen numbers, it can be used for other

purposes, such as to save your most commonly visited locations, receive automatic alerts when family members arrive or depart, view sex offenders and recent crimes in your neighborhood, and track stolen phones (which, though, seems to work only in the USA). However, when it comes to security, this is one of the best apps.

When you press the panic button, the app sends an SOS through email, SMS or app notification if the other family member has the app as well. The app has slightly confusing settings, but it works well nonetheless.

3. Circleof6

As its name suggests, this app lets you choose six trusted friends to add to your circle. If you get into an uncomfortable or risky situation, use Circleof6 to automatically send a pre-programmed SMS alert message with your exact location to your circle of friends.

It requires iOS 4.0 or later and is compatible with iPhone 3G, iPhone 3GS, iPhone 4, iPhone 4S, and iPhone 5. The app's usefulness is verified from the fact that it was the winner of the 2011 White House 'Apps Against Abuse' Technology Challenge.

4. Fightback

Fightback is an India specific application available for all types of mobile phones, be they smartphones or Java based feature phones. It is available from Nokia Store. Fightback uses GPS, SMS, location maps, GPRS, email and your Facebook account to inform your loved ones in case you are in danger. You can add up to five emergency contacts to the list. When the Panic button is pressed from the mobile application, the portal alerts page gets updated with the live alert data and shows the location of the alert on the Google Map.

This will be visible to all the users of the web portal. The portal also sends out SMS messages to the mobile numbers preset by the user. When this hyperlink is clicked, it will show the location of the app user on Google Maps. The web portal also updates the user's Facebook status with the SOS message. This SOS message will be visible to all the friends who are connected to the user via Facebook. When the Facebook message is clicked it will take the Facebook friend to the web portal Alert Page, and will show the location of the mobile user when the SOS was raised, along with a time stamp. The mobile application user can avoid Facebook updates by changing the setting from the My Profile Page. This app is paid.

5. SOS Whistle

SOS Whistle does not send an SOS or let your friends know where you are. Rather, as its name suggests, the app has a very simple function-to trigger a whistle. In fact, it can trigger a whistle sound even if the phone is in silent mode. Thus, it is a great app in times of danger to tell other passersby of your situation.

The app has no freaky settings, nor do you need a data connection or GPS service. You just have to tap the screen and the app will start an alarm.

मीना त्रिवेदी

पुरुषकी प्रतिज्ञा

भारत मेरा देश है
मैं मेरे देशसे प्रेम करता हूँ.
मैं प्रतिज्ञा करता हूँ की
स्त्रिकी सुरक्षाके लिए मैं प्रयत्नशील रहूँगा.
मैं किसी नारीका विनयभंग नहीं करूँगा, न होने दूँगा.
मेरे पुरुष साथी स्त्रीका सम्मान करे ये देखना मेरा जिम्मा रहेगा.
समाजमे स्त्रीका दरज्जा समानताका है ये मैं मानता हूँ,
मैं यह भी मानता हूँ
स्त्री स्वायत्त, स्वतंत्र सक्षम व्यक्ति है उसके प्रति अपशब्द का प्रयोग नहीं करूँगा
न करने दूँगा.
सामाजिक रुढी-परम्परा जिसमे स्त्रिकी गरिमाको ठेस पहुंचती हो उन सभी विधियोका मैं विरोध करूँगा.

स्त्रिका शारीरिक स्नायुबल कम होनेका फायदा नहीं उठाउंगा. लैंगिक सम्बन्ध स्थापन करनेसे पहले स्त्रिकी सम्मति जरूर लूँगा. हर रिश्तेमे हर काम में स्त्री समान साथी होनेका मैं स्वीकार करता हूँ.

निलेश काळसकर

April 11

महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या लढ्यात आपल्याला खारीचा वाटा उचलता आला. बाश्री येथील संतप्त जमावासमोर ढाल होऊन बाबासाहेबांचे रक्षण करता आले. या एकाच प्रसंगाने संपूर्ण जीवन कृतार्थ झाले, असे भावोद्गार कोंडाबाई कांबळे यांनी काढले.

महात्मा फुले आणि महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त येथे आयोजित 'समता पर्व-२०१२' मधील 'एक क्षण गौरवाचा' या कार्यक्रमासाठी कोंडाबाई विनायक कांबळे यवतमाळात आल्या आहेत. त्यांनी खास 'लोकमत'शी बोलताना आपल्या जुन्या आठवणींना उजाळा दिला. ११० वर्ष वय असलेल्या कोंडाबाई आजही स्वतःचे काम केल्याशिवाय अन्न घ्यायचे नाही, हा नियम पाळत असल्याचे त्यांनी सांगितले.

कोंडाबाई म्हणाल्या, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दलितांच्या

उत्थानासाठी चळवळ उभी केली. वस्त्यांवर जाऊन जाहीर सभेतून मार्गदर्शन केले जात होते. १९३८ च्या सुमारास कोल्हापूर जिल्ह्यातील बाश्री येथे भीमनगरात सायंकाळी ४ ते ५ च्या सुमारास बाबासाहेबांची सभा आयोजित होती. बाबासाहेब सहकाऱ्यांसह सभास्थळी दाखल झाले. परिसरातील बायाबापड्या, आबालवृद्ध व नागरिक मोठ्या संख्येने सभेला जमले होते. अन् अचानक हजारोचा जमाव दगडफेक करत सभेवर चालून आला. सभेला जमलेली मंडळी जीव मुठीत घेऊन पळू लागली. पाहता पाहता कोणीच शिल्लक राहिले नाही.

केवळ बाबासाहेबच मंचावर उभे होते. या महामानवावर जमाव चालून येणार, हे दिसताच पती विनायकराव यांनी इशारा केला. घरातून काठ्या घेऊन आम्ही दोघे पती पत्नी जमावासमोर उभे ठाकलो. काठी फिरवून होणारा दगडांचा वर्षाव थांबविण्याचा प्रयत्न सुरू केला. बराच वेळ हा संघर्ष चालला व नंतर दगडफेक करणारा जमाव पांगला. पती विनायकराव यांनी दिलेल्या तालमीमुळे महामानवाचे प्राण वाचविता आले, असे त्यांनी सांगितले. पती विनायकराव ब्रिटीश सैन्यात होते, त्यामुळे आत्मसंरक्षणावर त्यांचा भर होता.

त्यांच्याकडूनच लाठीकाठी, दांडपट्टा याची तालीम घरीच मिळाली. ही कला अंगभूत असल्याचा आज मला अभिमान आहे.

चार महिन्यांची गर्भवती असूनसुद्धा महामानवाची ढाल बनता आले, यातच जीवनाचे सार्थक आहे. आजच्या मुलींनीसुद्धा स्वतःसोबत दुसऱ्यांचेही संरक्षण करण्यासाठी सज्ज असायला हवे.

निलेश काळसकर -

September 28

आई-बडिल्रांसमवेत हिमानी

हिमानी सुदुंबरेकर

हिमानीने सायन्स शाखेची पदवी घेतली. पुढे एम.एस्सी करायचं, शक्य झाल्यास उच्च शिक्षणाला परदेशात जायचं, शिक्षण पूर्ण झालं की एखादी नोकरी आणि मग चांगला मुलगा बघून लग्न. सर्वसामान्य प्रत्येक आईने आपल्या मुलीबाबत जी चाकोरी ठरवलेली असते तशीच हिमानीच्या आई-बाबांनीही ठरवली होती.

हिमानीचे वडील आर्मीमध्ये आहेत; तरीही आपल्या मुलीने या क्षेत्रात जावं असा विचार आमच्या मनातही आला नव्हता, असं हिमानीच्या आई सांगतात.

हिमानीने या क्षेत्रात जाणं हा खरं तर योगायोगच होता. तिच्या एका

मैत्रिणीने एसएसबी या आर्मीमधील निवडीसाठीच्या परीक्षेसाठी अर्ज भरला. तिच्याबरोबर गंमत म्हणून हिमानीनेही अर्ज भरला. यूपीएससीतर्फे ही परीक्षा होते. या परीक्षेला शारीरिक तयारीची गरज नसते. हिमानीने मैत्रिणीबरोबर मुंबईला जाऊन ही परीक्षाही दिली. तेव्हाही तिच्या मनात आपण या क्षेत्रात जाऊ असा ठाम निर्धार वगैरे नव्हता. परीक्षेनंतर मात्र हिमानीचा आर्मीमध्ये करियर करण्याचा विचार पक्का होत गेला. एसएसबीच्या परीक्षेत तिला यश मिळालं. मात्र पुढचा टप्पा अधिक कठीण होता. हिमानी अतिशय बारीक चणीची मुलगी. खरं तर इतक्या बारीक, लहानशा चणीच्या मुलीही आर्मी मध्ये जाऊ शकतात का, असाही अनेकांच्या मनात प्रश्न असतो. हिमानीचं यश हे त्याचं उत्तर आहे. हिमानी आपल्या निश्चयानुसार वर्षभराच्या प्रशिक्षणासाठी रुजू झाली. याआधी मात्र अनेक चाचण्या घेतल्या जातात. यामध्ये शारीरिक चाचणी, मानसिक स्थितीबाबतची चाचणी, समूह चर्चा असे प्रकार असतात. हिमानी त्या सगळ्यातून पुढे गेली. प्रत्यक्षात प्रशिक्षणादरम्यानही अनेक मुली परत येतात. कारण हे प्रशिक्षण खरंच खडतर असतं. शत्रू कोणत्याही स्थितीत समोर आला तर तुम्ही त्याच्याशी कसा सामना कराल यासाठी या प्रशिक्षणात तयारी करून घेतली जाते. हिमानीसारख्या बारीक चणीच्या मुलीला हे सगळं झेपेल का, हा तिच्या आई-वडिलांच्या मनातही प्रश्न होता. पण आता मात्र हिमानीचा निर्धार पक्का होता.

हिमानीची आई ज्योत्स्ना यांना आताही हिमानीने खडतर प्रशिक्षण पूर्ण केल्याचं खूप कौतुक वाटतं. त्या म्हणाल्या, "जेव्हा तिने आर्मीमध्ये जाण्याची इच्छा व्यक्त केली तेव्हाच तिला याची कल्पना दिली होती. अनेकदा मुली किंवा अगदी मुलंही प्रशिक्षण अर्धवट सोडून परत येतात. पण कितीही खडकर प्रशिक्षण असेल तरी ते पूर्ण करण्याची

तिची तयारी होती. वेळेत बांधलं गेलेलं आणि खडतर काम प्रशिक्षणादरम्यान करावं लागतं होतं; पण तिने या बाबतीत कधीच कुरबूर केली नाही. नाश्ता, जेवण यांची मात्र तिथे खूप चांगली काळजी घेतली जाते. त्यामुळे त्या बाबतीत आम्ही निवांत होतो. या काळात वीस दिवसांची सुट्टी मिळते. या सुट्टीत घरी जाण्या-येण्याचा खर्चही दिला जातो. हिमानी या सुट्टीत घरी आली तेव्हा ती खूप खूष होती. तिने एकदाही प्रशिक्षणाबाबत तक्रार केली नाही, किंवा आपण कंटाळलो आहोत, असंही काही ती बोलली नाही."

प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर सध्या हिमानीची दिल्लीला पोस्टिंग झाली आहे. ऑफिसरच्या खुर्चीत बसलेली, ऑफिसरच्या गणवेशातली मुलगी बघताना अतिशय आनंद झाल्याचं, अभिमान वाटल्याचं हिमानीचे आई-वडील सांगतात. हिमानी ही आजच्या मुलींसमोर एक आदर्श उदाहरण ठरली आहे. चांगल्या सुविधा, सरकारी नोकरी, सुरक्षित करियर या सगळ्या दृष्टीने आर्मीमधलं करियर किती चांगलं आहे हे हिमानी आणि तिचे आई-वडील सध्या सगळ्यांना पटवून देतात. हिमानीला खेळाची

खूपच आवड आहे. बास्केटबॉल, व्हॉलिबॉल अशा खेळांतून तिने यश मिळवलं आहे. झोकून देऊन खेळणं असा प्रकार तिच्या बाबतीत होता. त्यासाठीच्या सरावामुळे तिच्यातला स्टॅमिना वाढलेला होता. याचा तिला निवडीसाठी आणि प्रशिक्षणासाठी निश्चितच फायदा झाला.

सुरक्षित नोकरी, नोकरीनंतर पेन्शन या दृष्टीनेही हे करियर चांगलं आहे. या करियरची निवड केल्यानंतर लग्नाचा प्रश्न निर्माण होईल का, अशी अनेकदा पालकांच्या मनात भीती असते. त्यामुळेही पालक मुलींना या क्षेत्राकडे पाठवत नाहीत. हिमानीची आई म्हणाली,

""हिमानीचा दहा वर्षांचा बॉण्ड आहे, पण तिला लग्न करता येऊ शकतं. आणि शेवटी मुलीचं करियर घडणं हे आज अधिक महत्त्वाचं असेल." करियर चांगलं घडत असेल तेव्हा तरी पालकांनी आपली जबाबदारी संपवायची म्हणून लग्नाचा विचार करू नये. देशसेवेत जाता येणं यापेक्षा आयुष्याचा आनंद तो काय असू शकतो?

❖ कविता ❖

Meena Trivedi - 'हर औरतको चाहिए'....(अनुवाद) मुळ कविता A woman should have.....by Maaya Angelau

इतना जरूर होना ही चाहिए

हर औरत को चाहिए की

उसके पास इतनी धन संपत्ति हो
जिस से अपनी मर्जीसे निकल जा
सके

भाड़े पर ही सही अपना मकान ले
सके

ये उसकी अपनी चाह न भी हो
न कभी उसे इसकी जरूरत हो

उसके पास शानदार पोशाख हो
जो वो पहन कर इतरा सके

जब उसका मालिक,

या सपनोंका राजकुमार

उसे बुलावा भेजे

हर औरतके पास

भरपूर जवानी

जिसके बारेमे वो खुश हो

एक रसीली जिंदगानी

जिसकी कहानी

अपने बुढ़ापे में

बार बार बताब हो

बताने के लिए ..

स्कू ड्राईवर सेट ,बिना वायरकी ड्रिल

एक काला लेसदार अंतर्वस्त्र

एक प्यारा दोस्त हंसाता रहे

जी करे तब दिलभर रोने दे सके

हर औरतके पास इतना तो हो

फर्निचरका सेट
जैसा उसके परिवारमे
पहले किसीके पास न हो
रोचक रंग मिलावट वाले
आठ प्लेटो का सेट
शानदार वाइन के ग्लास
ज़ायकेदार भोजन
जिस से उसके महेमान
खुश हो.

हर औरतके पास
अपने नसीबका चिट्ठा
खुद लिखने की ताकद
और खुद को खोये बिना
प्यार करनेकी समझ ..

हर औरत को इतना तो आता ही हो
..कभी भी काम छोड़ने की करामत
प्रेमीसे रिश्ता तोड़ना
दोस्तको खरी खरी
कहनेकी हिम्मत
बावजूद दोस्ती निभाते ..

हर औरतमें ये समझ हो..
कोशिश की कशिश
सब कुछ छोड़नेकी खुमारी

हर औरत को चाहिए
की वो जानती हो

अपने पैरोका नाप
बदल नहीं सकती
अपने कुलोकी चौड़ाई
या अपने माँ-बाप
बदले नहीं जाते .
उसका बचपन जो मधुर नहीं था
वो भूतकाल में भुलाना है.

हर औरतको जान लेना चाहिए
वो अपने प्यारके लिए क्या कुछ
करना चाहेगी और
कुछ जो वो नहीं करेगी
सबसे ज्यादा
वो अकेले ही जी सकेगी
उसे पसंद न भी हो

हर औरत को पहचान हो
अपने परायोकी
भरोसेमंद की
धोखेबाज की
भी
और इसमें
कोई इरादा न
देखनेकी..

Freedom
Is being You
without anyone's
permission

धनंजय चितळे

परदेशातील लैंगिक स्वातंत्र्याच्या गोष्टी आता भारतात उचलल्या जाऊ लागल्या आहेत. लैंगिक स्वातंत्र्य काही नव तरुण स्त्रियांना आणि पुरुषांना हवे आहे. एकाच जोडीदाराबरोबर जर त्या ते स्वातंत्र्य उपभोगत असतील तर त्यात वावगे असे काहीच नाही. तसेच याबाबतीत योग्य किंवा अयोग्य असे काही नाही. पण ही नुसती लक्षणे आहेत. त्या मागचे संदर्भ आणि उपाययोजना तपासायला हव्यात.

बरेच लोक स्त्रियांनी कसे कपडे घालावे कसे वागावे हे सांगतात. ते त्यांच्या दृष्टीकोनातून बरोबर असू शकेल. मुख्य मुद्दा असा आहे, की हे स्वातंत्र्य स्थळ आणि काळ सापेक्ष असते. १०० वर्षांपूर्वी नव-याबरोबर बाहेर जाणे, नव-याचे नुसते नाव घेणे हेही भुवया उंचावायला कारणीभूत व्हायचे. अगदी २५ वर्षांपूर्वी मुलगा आणि मुलगी एकमेकांशी बोलले तरी समाज आक्षेप घ्यायचा. पण आता काळ बदलला आहे त्या प्रमाणे वागायची रीतही बदलणार हे गृहीत धरायला हवे. त्याकाळी स्त्रियांच्या आणि पुरुषांच्याही पेहेरावावरतीही बंधने होती. आता त्यावेळे इतकी बंधने राहिली नाहीत. आपल्या समाजात जुनी आणि नवी विचारसरणी याची खूप सरमिसळ झाली आहे. त्यामुळे हा नव्या पिढीला अपेक्षित लैंगिक बदल घडायला वेळ लागणार आहे आणि आत्ता दोन्ही प्रकारच्या विचारसरणीत संघर्ष अटळ आहे. आता जागतिकीकरणामुळे हे सर्व बदल अतिशय वेगाने घडत असल्याने असे संघर्ष जास्त तीव्र झाले आहेत. परंपरावादी लोकांनी हे लक्षात घ्यायला हवे, की जागतिकीकरण अटळ आहे आणि हे बदल घडणारच आहेत. त्यांच्या थयाथयाटाने हा बदल घडणे थांबणार नाही. ह्या मागे आर्थिक रेटा आहे तसेच मानवी हक्काबद्दलचे प्रश्न गुंतलेले आहेत. तसेच पुरोगाम्यांनी (नवमतवाद्यांनी) हे लक्षात घ्यायला हवे, की असे बदल घडताना त्याला विरोध होणार हे गृहीतच आहे. तसेच त्या बदलाचा वेग सुद्धा जोरात असेलच असे सांगता येत नाही. पण घडवण्यासाठी सरकार त्या मार्गाकडे पाठींबा देईल असे

वातावरण शक्य त्या प्रकारे घडवले पाहिजे. निवडणुकीमध्ये मतदान करून नवमतवादी निवडून आणायला मदत केली पाहिजे. जिथे शक्य आहे तिथे विचारांचा प्रसार केला पाहिजे.

हे स्वातंत्र्य नुसते पाहिजे म्हणून मिळणार नाही आणि इतर देशात आहे म्हणून या देशात पाहिजे असे नुसते म्हणून रुजणार नाही. ते आणायच्या आधी शिस्त आणि कायद्याचे पालन, कमी भ्रष्टाचार, शिक्षणाचा जवळ जवळ १००% प्रसार हे आणणे गरजेचे आहे. अर्धवट ज्ञानाच्या आणि अर्धवट संस्कारांच्या व्यक्तींना नको त्या गोष्टी नको त्या वयात दिल्या/दाखवल्या आणि त्यात सगळे जंगल राज. मग काय.. घेतात सगळे वाहत्या गंगेत हात धुवून. यासाठी कडक कायद्याचे पालन हवे .

❖ कविता ❖ -

---वृषाली गोटखिंडीकर .*

एक प्रश्न

ऐकते आहेस ना ग सखे ?
शंभर वर्षांमागे तू होतीस एक “अबला “.
डोक्यावर पदर ..नजर जमिनीवर .
“अनोळखी “होते तुला सारे काही ..
जे चालले होते तुझ्या घराच्या उंबरठ्या बाहेर ..
तुझे “अस्तित्व “होते फक्त “चूल आणि मूल”..यातच बांधलेले
“कोणताही” निर्णय “घेणे या प्रकारापासून तू अनेक कोस ...दूर होतीस
त्यावेळी तू “सुखी “होतीस का नाही .
हे तर तुला माहीतच नव्हते ...!!
.....पन्नास वर्षांमागे मात्र तू झालीस खरोखरच “सबला “.
डोक्यावर असलेला तुझा पदर..सहजच खांद्यावर आला ..

“पदर “बांधूनच तू उतरलीस आयुष्याच्या “धावपळीत ..
जोडीदाराच्या खांद्याला खांदा लावून ..“लीलया “..उचललीस जबाबदारी तू ..
“अर्थार्जनाची ..तुझ्या संसाराची ...!

“निर्णयाचे “हक्क मात्र अजून आले नव्हते तुझ्याकडे ..
“चूल .आणि मूल’..हे सुद्धा सुटले नव्हते
त्या वेळी तू ‘सुखी “होतीस का नाही हा विचार करायला वेळच नव्हता तुला ..
.....आणी आता या “शतकात ‘..
तुझ्यातल्या सुधारणेने “उच्चांक “गाठलाय
आता तर तू झालीयेस “सुपर वूमन “!!
पदर घेणे ..पदर बांधणे....
हे तर तू केव्हाच झुगारून दिलेयस् ..
तुझे शिक्षण ..तुझी नोकरी
तुझे कपडे तुझे वागणे
सारे सारे काही तूच स्वतः ठरवतेस ..
तुझ्या स्वातंत्र्याला आता काही “मर्यादाच नाहीत ग ..
चूल आणि मूल हे निर्णय तर आता फक्त..तुझ्याच अखत्यारीत राहिलेत
पण तरीही ..
मला खरे सांग ..
आता तरी तू “सुखी “आहेस का ग ??

★समाप्त★

Freedom
Is being You
without anyone's
permission